Miskolci Egyetem

Gazdaságtudományi Kar

Egy közfoglalkoztatási jó gyakorlat ismertetése – Továbblépési lehetőségek?

Analysing best practice of public employment – Further opportunities?

Montvajszki Evelin

Sárközi Zsuzsa

Konzulens: Dr. Lipták Katalin

Kézirat lezárásának dátuma: 2022. április 25.

Tartalomjegyzék

1. Bevezetés 1
2. Borsod-Abaúj-Zemplén főbb demográfiai és munkaerőpiaci jellemzői 2
3. Közfoglalkoztatás, mint aktív foglalkoztatáspolitikai eszköz 4
3.1. A közfoglalkoztatás formái 4
3.2. Út a munkához és a Nemzeti Közfoglalkoztatási Program összehasonlítása 7
3.3. START Közmunka Program 10
3.4. Közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzési programok 10
3.5. A közfoglalkoztatás eltérő megítélései 11
4. Szociális szövetkezetek 13
a. Szociális gazdaság – Mi is az? 13
b. A szociális gazdaság jellemzői 14
c. Szociális szövetkezet, mint negyedik integrációs modell 20
d. Támogatási lehetőségek 22
e. A startmunka programból kialakítható szociális szövetkezetek 23
f. Foglalkoztatás szociális szövetkezetek keretében 24
g. A szociális szövetkezetek jellemző/lehetséges tevékenységi formái 24
h. Véleménynyilvánítás a szociális szövetkezetekről 25
5. Módszertan 26
6. Hernádszentandrás település bemutatása 29
7. „BioSzentandrás” program ismertetése 33
7.1. Előzmények 33
7.2. „Bioszentandrás” program célja és jellemzői 35
7.3. Jövőbeli célok 39
7.4. Támogatók 39
8. Kérdőíves felmérés eredményeinek ismertetése 40
9. Összefoglalás 52
Irodalomjegyzék 54
MELLÉKLETEK 59
Interjú Üveges Gábor polgármester úrral 2021 59
Interjú Üveges Gábor polgármester úrral 2022 69

Táblázat- és ábrajegyzék

1. ábra: Közfoglalkoztatottak létszáma Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 2013-2021 között 9
2. ábra: A szociális szövetkezetek megoszlása régiónként 2015 18
3. ábra: Terepgyakorlat BioSzentandráson 2021 27
4. ábra: Kérdőíves felmérés Hernádszentandráson 2022 27
5. ábra: Hernádszentandrás címere 29
6. ábra: Az Encsi járásban Hernádszentandrás lakónépesség (fő) 29
7. ábra: Elvándorlások száma 30
8. ábra: Közfoglalkoztatásban résztvevők Hernádszentandráson 31
9. ábra: BioSzentandrás logója 33
10. ábra: „BioSzentandrás" logójának régi és új arculata 34
11. ábra: Fóliasátor 36
12. ábra: Bemutatóterem 36
13. ábra: Feliratos, hímzett védőmaszk 37
14. ábra: Szörpök 49
15. ábra: José Graziano látogatása 41
16. ábra: Válaszadók neme 41
17. ábra: Válaszadók családi állapota 42
18. ábra: Válaszadók legmagasabb iskolai végzettsége 42
19. ábra: Válaszadók szakirányú végzettségei 43
20. ábra: Válaszadók munkaköre 44
21. ábra: Válaszadók munkahelyükön eltöltött évek 44
22. ábra: „BioSzentandrás" programban való munkavégzés 45
23. ábra: A válaszadók véleménye „BioSzentandrás" programról 48
24. ábra: A válaszadók „BioSzentandrás" mintaboltjából általában vásárolt termékei 48
25. ábra: „BioSzentandrás" mintaboltjának látogatása gyakoriság szerint 49
26. ábra: A válaszadók véleménye a közfoglalkoztatással kapcsolatos néhány feltevéssel kapcsolatban 49
27. ábra: A válaszadók elégedettsége a közfoglalkoztatottak bérével kapcsolatban 50
28. ábra: A válaszadók véleménye a munkanélküliek munkavégző képességével kapcsolatosan 53
29. ábra: BioSzentandrás SWOT elemzése
1. táblázat: Út a munkához és a Nemzeti Közfoglalkoztatási Program néhány sajátossága 7
2. táblázat: A társadalmi vállalkozások Magyarországon jellemző jogi/szervezeti formái 16
3. táblázat: A válaszadók legmagasabb iskolai végzettsége és a „BioSzentandrás" mintaboltban való vásárlás kereszttábla elemzése 46
4. táblázat: A válaszadók életkora és a „BioSzentandrás" mintaboltban való vásárlás ANOVA 47

1. Bevezetés

Dolgozatunkban a Borsod-Abaúj-Zemplén megyei hátrányos helyzetű térségek főbb munkaerőpiaci problémáit ismertetjük, úgy, mint a megbomlott demográfiai egyensúly okozta foglalkoztathatósági nehézségeket és a rendszerváltás még ma is érezhető negatív hatásait a vidéki térségekben.

A munkahelyek korlátozott száma miatt és a foglalkoztathatósági nehézségek okán egy olyan aprófalut választottunk, amely a fentebb nevezett hátrányokkal rendelkezik és mégis megoldást talált az aktív foglalkoztatáspolitika eszközrendszerével a magas munkanélküliség kezelésére. Nevezetesen Hernádszentandrás közfoglalkoztatási jó gyakorlatát ismertetjük. A település és a térség munkaerőpiaci hátterének a feltárása után a közfoglalkoztatás bevezetését és a BioSzentandrás programot mutatjuk be.

Dolgozatunk kutatási kérdése, hogy várhatják-e a hátrányos helyzetű aprófalvak a munkaerőpiaci megoldást a kormányzattól: a válaszunk az, hogy részben, mivel kialakításra került a közfoglalkoztatás. De az állam szerepe csak eddig tart. Felmerül a kérdés, hogy hogyan tovább? Vannak a társadalomban olyan emberek, akik a nonprofit szervezetek képviselői, ők érzik a problémát és próbálnak rá önmaguktól választ adni. Ebbe az irányba kell, hogy elmozduljon a jövő társadalma.

Erre a feltevésre reflektálva szeretnénk bemutatni Hernádszentandrás (BioSzentandrás) szociális szövetkezetét, ami már túllépett a közfoglalkoztatás keretein és a szociális gazdaság irányába mutató jó gyakorlatként értelmezhető. A dolgozat módszertana az elérhető adatok elemzésén túl interjúk készítés a polgármesterrel, kérdőíves felmérés a lakosság körében és terepkutatás a választott településen.

2. Borsod-Abaúj-Zemplén főbb demográfiai és munkaerőpiaci jellemzői

Borsod-Abaúj-Zemplén megye az Észak-magyarországi régió része, az ország második legnagyobb területű megyéje. Földrajzilag és természeti adottságait tekintve az egyik legváltozatosabb megyének tekinthető. Székhelye Miskolc, amely egyben gazdasági és közlekedési központja is a térségnek.

Az elmúlt évtizedben az Észak-magyarországi régióban, valamint Borsod-Abaúj-Zemplén megyében is számolni kellett a munkanélküliség magas szintjével. A rendszerváltoztatás kezdete óta eltelt időintervallum rendkívüli társadalmi-gazdasági változásokat hozott magával. A foglalkoztatottak száma drasztikusan csökkent, amunkanélküliség tömegessé vált.

Fazekas Károly három alapvető jellemzőt állapított meg a magyarországi munkanélküliségi ráták regionális különbségeire:

- „A munkanélküliség regionális különbségei viszonylag nagyok,
- a regionális különbségek mértéke utóbbi években lényegében változatlan,
- az egyes régiók pozíciója a helyi munkanélküliségi ráták nagysága szerint képzett sorrendben rendkívül stabil." (Fazekas, 1997)

A 80-as évek közepétől, de főként a rendszerváltást követően drámai változások következtek be a megye gazdaságában. Megindult a nehézipar visszafejlődése, ami eddig szárnyalt a megyében, felbomlott a nagyvállalati struktúra, felszámolások, csődeljárások következtek be, amelyek több tízezer munkahely megszűnéséhez vezettek.

Gazdasági átalakulás indult meg a megyében.

A nehézipar összeomlását követően kiemelkedően magas munkanélküliségi számmal kellett számolni a régióban. Nagy arányú képzetlen munkaerő volt jelen a megyében.A tőkevonzó képesség egyik meghatározója a jól kiépített infrastruktúra, mely egyben a gazdasági tevékenység bázisa is.

Nemrégiben került sor az új autópálya útvonal átadására, amely nagyban megkönnyíti a kereskedelmi helyzetet is. (Kassa és Miskolc között M30)

A népesség számról elmondható, hogy folyamatosan csökken és folyamatosan elöregszik. Ez részben a természetes fogyásnak, részben pedig a vándorlási veszteségnek tudható be.

A 2021. évi KSH adatok szerint Borsod-Abaúj-Zemplén megyében ezer aktívkorúra 247 gyermekkorú jutott. Az ország megyéi közül egyedül Pest megyében volt magasabb a gyermeknépesség eltartottsági ráta (259). A megye öregedési indexe is a kedvezőbbekhez tartozik (2021-ben 121,3%, 2012-ben 101%). Az ezer gyermekkorúra jutó időskorúak száma 1.213 volt, ami Pest megye (1.048) és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye (1.099) után a 3. a

rangsorban. Mivel Borsod-Abaúj-Zemplén megye az ország egyik leghátrányosabb helyzetű térsége, magas munkanélküliséggel, nagyfokú elvándorlással, alacsony regionális versenyképességgel, jelentős jövedelem különbségekkel, szegénységgel és alacsony iskolai végzettséggel rendelkezik, így különösen indokolt a kormányzati beavatkozás a munkaerőpiaci folyamatokba (G. Fekete, 2006; Káposzta et al. 2010; Kollár, 2012; Káposzta, 2014; Alpek-Tésits, 2019). A hazai foglalkoztatáspolitikai eszközök körében a közfoglalkoztatás az egyik leggyakrabban alkalmazott módszer a hátrányos helyzetű települések foglalkoztatási gondjainak a kezelésére. Ahogyan az interjú alanyunk is vélekedett: ‚A térségben szabad munkaerő van, ez egyrésztadódik a lakosság összetételéből másrészt nincsenek olyan nagyobb munkáltatók. Munkaerőt lehet, megfelelő szakértelemmel rendelkező munkaerőt nem könnyű találni. Szakképzett munkaerőt szinte lehetetlen.” (Üveges, 2021)

3. Közfoglalkoztatás, mint aktív foglalkoztatáspolitikai eszköz

A közfoglalkoztatás egyike az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközöknek, melynek feladata a segélyezési rendszerben jelenlévők számának csökkentése a költségvetés anyagi forrásainak megvédésével, mégpedig úgy, hogy akik jobb ellátásban részesülnek, azokat a szekunder munkaerő-piacon foglalkoztatják különféle közmunka programok keretében. A közfoglalkoztatás olyan nézetet alakít maga köré, amely azt nyomatékosítja, hogy a közösséghez való tartozásnak kötelezettséggel kell járnia. (Bacsik, 2012)

A közfoglalkoztatás hivatalos definíciója szerint: „A közfoglalkoztatás a munkaviszony egy speciális formája. Támogatott „tranzitfoglalkoztatás", amelynek célja, hogy aközfoglalkoztatott sikeresen vissza-, illetve bekerüljön az elsődleges munkaerő-piacra. A közfoglalkoztatók támogatást vehetnek igénybe annak érdekében, hogy átmeneti munkalehetőséget biztosítsanak azok számára, akiknek az önálló álláskeresése hosszú ideig eredménytelen." (www.kormanyhivatal.hu)

3.1. A közfoglalkoztatás formái

A közfoglalkoztatásnak három formája van: *közhasznú munka, közmunka és a közcélú munka.* Az 1980-as évek közepén a strukturális válság egyre nyilvánvalóbbá válásával és a gazdaságból kiszorultak számának növekedésével a Nemzeti Bér- és Munkaügyi Hivatal és a Pénzügyminisztérium elindította Magyarország legújabb kori történetének első közfoglalkoztatási tervét. Amit tudni kell, hogy a lehetséges célok közül minden szokásos közfoglalkoztatási cél megjelent. (G. Fekete, 2011)

Az első közfoglalkoztatási formaként a *közhasznú* foglalkoztatás jelent meg (1987) mégpedig azért, mert a rendszerváltás olyan társadalmi problémákat szült hazánkban, amiremegoldást kellett találni. Ez a foglalkoztatási forma a rendszerváltás után a legnagyobb létszámban foglalkoztatott önkormányzati szervezetekben „aktív munkaerő-piaci eszközzé" vált, ami a mai napig így van. (Csoba, 2010)

Közhasznú munkavégzés feladatát tekintve, az adott lakosságra, településre kiterjedő közfeladatok ellátását végezték. Ez lehetett kötelező vagy az önkormányzat által önkéntesen elvállalt feladat is. (Lipták, 2020)

A közhasznú munka globálisan elfogadott definíciója szerint: „a közhasznú foglalkoztatás,mint a munkanélküliség alternatívája, az állástalanok munkaerő-piaci reintegrációját átmenetileg biztosító kényszermegoldás, amely a piaci erők természetes munkahelyteremtőképességének az elégtelensége miatt, a versenyszféra működését nem zavaró módon hoz létre közpénzek

támogatásával pótlólagos munkaalkalmat a közületi és nonprofit szektor közérdekű feladatainak ellátására. Résztvevői csak állami munkaügyi szervezetek által kiközvetített munkanélküliek lehetnek" (Frey, 1993)

A legtöbb közhasznú munkás 2008-ban alacsony szakképzettséget igénylő munkát végzett.Az edukáció, művelődési szektorban 3,5%, az egészségügyi szektorban 4,5% foglalkoztattak efféle munkásokat. A fizikai és szellemi munka közül kiemelkedő volt a fizikai, mert ebben a programban inkább az idősebb munkavállalók vettek részt. Munkaerő-piaci esélyeit nem csak a magas életkor rontja, hanem az alacsony iskolai végzettség is. A munkások legtöbbje legfeljebb 8 általános iskolai végzettséggel rendelkezik és a támogatottak kisebb arányának még befejezett 8 osztálya sincs. (Tajti, 2009).

A közfoglalkoztatás következő típusa a *közmunka*, ami napjainkban a legkésőbb lépett aktív munkaerő-piaci eszközeként a közfoglalkoztatás rendszerébe, azonban már a 19. században (1996) is jelen volt. Célja a kormány foglalkoztatási politikájának ösztönzése és az aktív eszközök megerősítése passzív segítségnyújtásért cserébe. Ennek keretében a tartósan álláskeresők és foglalkoztatási keretek között álláskeresési járadékból kizárt aktív korúak munkaerő-kölcsönzése lehetséges a települési és közösségi célok megvalósítása érdekében.A központi kormányzat által az országos intézményeknek, önkormányzati társulásoknak nyújtott támogatások rendjét kormányrendelet szabályozza. A közmunkaprogramok a munkaerőpiaci és társadalmi csoportok szempontjából leghátrányosabb helyzetű városok és régiók számára előnyösek. 2001-től a támogatás csak személyes alkalmazáson keresztül érhető el.

A közmunka fontos szerepet játszik az egyes országok gazdasági fejlődésében. Elsősorban lehetőséget nyújt abban, hogy a gazdaság infrastruktúrája fejlődjön. Másfelől pedig állandó piacot és munkát biztosít az állam iparának. Tehát azt is mondhatjuk, hogy a közmunka azegy lehetséges forma a gazdasági világválság idején a foglalkoztatás bővítésére. (G. Fekete, 2011)

A közfoglalkoztatási formák legkésőbb létrejött pillére a *közcélú munka* volt, amit 1997- ben vezettek be. Ez a közfoglalkoztatási forma az állam vagy az önkormányzat által olyan kötelezően ellátandó tevékenységek, amelyek kötelező vagy önkéntes feladatokat látnak el,az önkormányzat szervezésében és lebonyolításában.

A közcélú foglalkoztatás szerkezete a 2000-es évektől kezdett átformálódni (Ördögh, 2002), aminek a célja „segély helyett munka", azaz a workfare elvének létrehozása, valamint a feketemunka visszaszorítása volt (Csoba 2010a; Váradi 2016) Az átalakulás kezdőpontja, mégpedig az volt, hogy a munkaerő-piac kínálati oldalán olyan problémákat feltételeztek, hogy a munkanélkülieknek praktikusabb segélyből élni és „feketén" dolgozni, mint akár bejelentéssel munkát vállalni. A munkanélküli segélyek csökkentésével, feltételek

szigorításával munkára lehet késztetni, a közfoglalkoztatással pedig munkára lehet nevelni a munkával nem rendelkezőket. (Cseres-Gergely, Molnár 2014) Már nem önkormányzati irányítás alatt állt a támogatottak együttműködési kötelezettsége, hanem a törvény határozta meg (Csoba, 2010a), ami a 2008-ban bemutatott „Út a munkához" (UMA) programban jelent meg. Az önkormányzatok a munkaprogram keretein belül a munkaképes, álláskeresőkszámára évente minimum 90 nap közfoglalkoztatási munkát biztosítottak, maximum a minimálbérnek megfelelő fizetés mellett. Ennek a projektnek a célja az volt, hogy az érintett személyeket visszavezessék a munkaerő-piacra, emellett célja volt még a munkahelyteremtést támogató tervek szélesítése és a feketemunka felszámolása. (G. Fekete, 2014) A 2008-as válság kezelési eszköze volt. Az Út a munkához program 2009-től 2011- ig funkcionált. Mint mindennek van előnye, ennek is van hátránya, mégpedig: a közfoglalkoztatás rövid ideje (három hónap) nem volt elegendő ahhoz, hogy a munkaerőpiaci egyesítési hatásokat tudjon megvalósítani; a települések közötti egyenlőtlenségek nem mérséklődtek; a tartós munkanélküliek legtöbbje beragadt a nélkülözési, szegénységi csapdába. (Bass 2010; Csoba 2010a; G. Fekete, Lipták 2010; Váradi 2010; Virág, Zolnay 2010).

2011. január 1-jén elindult a Nemzeti Közfoglalkoztatási Program, ami már nem csak szabályozásában, de foglalkoztatás formájában is eltért az előző programtól. Elsődleges célul tűzte ki, hogy 2014-ig 300.000 új munkahelyet teremtsenek és egymillió álláslehetőséget biztosítsanak tíz éven belül. Ahhoz, hogy ezek megvalósuljanak közfoglalkoztatási programokat vezettek be, melyek segítségével Magyarország végrevisszatérhet a munkaalapú gazdálkodás irányába és megakadályozhatja a fekete – és szürkegazdaság elterjedését. A vállalkozások számára pedig minél több foglalkoztatási kedvezményt és bértámogatási alternatívákat kell biztosítani. (Bacsik, 2012)

3.2. Út a munkához és a Nemzeti Közfoglalkoztatási Program összehasonlítása

A következőkben szeretnénk bemutatni néhány szemponttal a két program különbségeit:

	Út a munkához	Nemzeti Közfoglalkoztatási Program
Közfoglalkoztatás formái	Közcélú munkavégzés 6-7 órában	A korábbi közcélú, közmunka és közhasznú foglalkoztatást felváltotta a hosszú és rövid idejű önkormányzati közfoglalkoztatás
Közfoglalkoztatásban való részvétel feltétele	55 éven felüli, rendszeres szociális segélyben részesülők	kizárólag a nyilvántartott álláskeresők foglalkoztatását biztosító hosszú időtartamú és az országos közfoglalkoztatási programokban nyílt lehetőség foglalkoztatásukra.
Fő jellemzők	Főként nehéz fizikai munkaerőt foglalkoztattak	Főként nehéz fizikai munkaerőt foglalkoztattak
Felajánlott munka tekintetében	Az álláskereső személy köteles volt elfogadni az iskolai végzettségének és az eggyel alatti végzettségnek megfelelő munkát	Végzettségtől függetlenül bármilyen állást felkínálhatott a munkaügyi kirendeltség a nyilvántartott álláskereső számára
Munkanélküliség kezelése	Tartós munkanélküliség mérséklésében jobb eredményeket ért el	Túlzottan a foglalkoztatási számokra koncentrált

1. táblázat: Út a munkához és a Nemzeti Közfoglalkoztatási Program néhány sajátossága

Forrás: Saját szerkesztés
Adatok: Bacsik Mária 2012. 98-101. oldal

Azért választottuk összehasonlítás szempontjából ezt a két programot, mert nagy eltérést mutattak egymással szemben, amit most be is mutatnánk nagyvonalakban.

Az Út a munkához programban 6, illetve 8 órás munkavégzés volt jellemző. A Nemzetközi Közfoglalkoztatási Program úgy döntött új közfoglalkoztatási típusokat vezet be, a korábbi *közhasznú*, *közmunka* és a *közcélú* foglalkoztatást lecserélte a hosszú és rövid idejű önkormányzati foglalkoztatásra. Ezek országos közfoglalkoztatási program elnevezésként startoltak el 2011-től. A közfoglalkoztatásban való részvétel feltételéhez elmondható, hogyaz Út a munkához program az 55 éven felüli, rendszeres szociális segélyben részesülők számára biztosított munkalehetőséget, míg a másik programban kizárólag a nyilvántartott álláskeresők foglalkoztatását biztosító hosszú időtartamú és az országos közfoglalkoztatásiprogramokban nyújtottak nekik munkalehetőséget.

Hasonlóság figyelhető meg a következő szempontban, hiszen leginkább nehéz fizikai munkaerőt foglalkoztattak, mert szellemi munkát igénylő munkakör nem volt jellemző.
Ezért például kevesebb 55 év feletti nő vehetett részt a közfoglalkoztatásban. A soron lévő szempont a felajánlott munka, miszerint az Út a munkához programban az a személy, aki éppen munkát keresett, köteles volt elfogadni az iskolai végzettségének és az eggyel alatti végzettségnek megfelelő munkát. Amennyiben nem fogadta el a munkalehetőséget akkor az állam megbüntető intézkedést alkalmazott. A Nemzeti Közfoglalkoztatási Program esetében bármilyen munkát felajánlhatott végzettségtől függetlenül a munkaügyi kirendeltség a nyilvántartott álláskereső számára.
Az utolsó tényezőnél elmondható, hogy az Út a munkához program tartós munkanélküliség csökkentésében meghatározóbb eredményeket ért el, míg a Nemzeti Közfoglalkoztatási program szignifikánsan a foglalkoztatási számokra koncentrált. Mivel a munkaidő és a munkaviszony időtartama rendkívül rövid volt, ezért véleményünk szerint 2-4 hónap nem elég ahhoz, hogy a munka világába egy több éve munkanélküli személy újra asszimilálódjon.

Közfoglalkoztatottak száma Borsod-Abaúj-Zemplén megyében (fő, év)

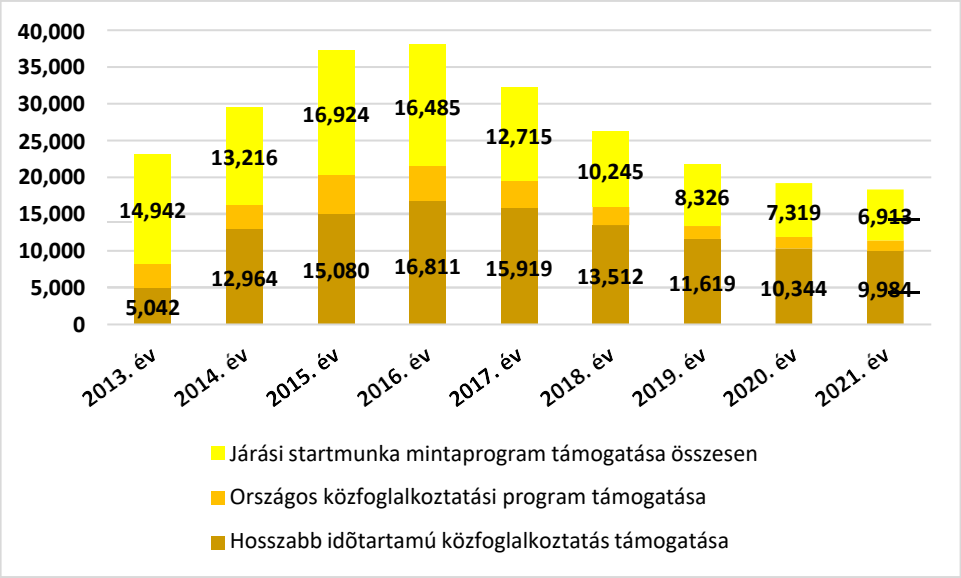

1. ábra: Közfoglalkoztatottak létszámának alakulása Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 2013-2021 között

Forrás: Saját szerkesztés www.kozfoglalkoztatas.bm.hu alapján

Borsod-Abaúj-Zemplén megyében a foglalkoztatottak létszáma és aránya 2013-tól növekvő tendenciát mutat egészen 2016-ig. Az oszlopdiagramból látszik, hogy a közfoglalkoztatás 2016-os tetőpontját követően a közfoglalkoztatottak száma csökkent és ez a munkaerő-piaci beavatkozást is befolyásolja visszaszorítási irányba. Ennek ellenére továbbra is megyénkben a legmagasabb a közfoglalkoztatási ráta. A csökkenési tendencia a mai napig megfigyelhető, ugyanis a legfrissebb adat szerint Borsod-Abaúj-Zemplén megyében jelenleg 18400 közfoglalkoztatott van jelen. Ha a 2021-es és a 2016-os adatot összehasonlítjuk, elmondhatjuk, hogy a jelenlegi állás kétszer annyival kevesebb, mint a 2016-ban mért érték.

Kijelenthető, hogy a megyében a regisztrált álláskeresők nagy része a közfoglalkoztatásban tevékenykedik. Vissza nem térítendő támogatást kapnak az önkormányzatok, amit igénybe vehetnek beruházásra vagy akár bérköltségre is. Mivel ez országunk egyik legnagyobb megyéje, jelentősen érezhető a közfoglalkoztatási program által kiváltott változás. (www.kozfoglalkoztatas.kormany.hu)

3.3.START Közmunka Program

Ez a közfoglalkoztatási program 2011-től vette kezdetét, amely a munkaerőpiaci szempontból hátrányos helyzetű térségekre fókuszált. Ekkortájt 13 megyében, 28 kistérségben, 493 településen mindösszesen 980 minta program indult el. A következő évben a soron lévő 66 hasonló helyzetű térségben indították el a START programot. Így már több, mint 1500 település vette igénybe az említett projektet. Továbbra is az volt a cél, hogy az elsődleges munkaerőpiacon elhelyezkedni nem tudók a közfoglalkoztatás által munkát kapjanak (G. Fekete, 2014)

A mintaprogram mezőgazdasági típusa a legelterjedtebb. Ez azért is van, mert a startmunka mintaprogramok feltételei közé tartozik, hogy az adott tevékenység igazodjon a helyi igényekhez. Analizálni kellett a piaci alapokon működő hasonló típusú vállalkozásokat. Arra kellett törekedni, hogy a munkalehetőségek számát gyarapítsa a településen, valamint a közösségre is jó hatással legyen a támogatott közfoglalkoztatás (Állami Számvevőszék 2013)

3.4.Közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzési programok

Ahhoz, hogy a közfoglalkoztatottak kikerüljenek a közfoglalkoztatás rendszeréből az állam továbbképzési lehetőségeket (alap-és szakképzés) nyújt a munkavállalók részére. Annak érdekében, hogy ez sikeresen megvalósuljon, mentori kíséretet is kapnak. Méghozzá olyan képzési programok indulnak, amelyek megállják helyüket a versenyszférában.

A Belügyminisztérium saját kézből irányítja a képzésbe vontakat. A kormányhivatalok feladata a képzési szakirányok és a képzési igények felmérése.

a. Az Országos Közfoglalkoztatási Programhoz kapcsolódó képzések

Ez a program maximum 12 hónapig tart, napi 6-8 órás munkaidőben és olyan munkakörben, amelyek az úgynevezett „vis maior” helyzetek kezelésére szolgálnak. Ide sorolhatóak: ár-és belvízvédelem, közutak, vasutak területén. Aki elvégzi a képzést, az állam által elismert szakképesítést tudhat magáénak. Ennek az a célja, hogy a tanfolyam sikeres elvégzését követően megszerzett elméleti és gyakorlati tudás más, hasonló munkát végző munkaadónál is hasznosítható legyen.

b. Járási startmunka mintaprogramokhoz kapcsolódó képzések

Ezt a programot már a fentiekben bővebben kifejtettük, ezért most csak megemlítésképp szeretnénk róla pár szót ejteni. Ugyancsak maximum 12 hónap periódusra vonatkozik és napi 8 órás munkaidőt foglal magában. Fő profilja a mezőgazdasági tevékenység. Célközönségük az

alacsony iskolai végzettséggel rendelkezők. Akik sikeresen elvégzik a tanfolyamot, azok szakszerű mezőgazdasági tudással rendelkezhetnek, ami az önellátásra való hajlandóságot növeli.

c. Hosszabb időtartamú közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzések

A program maximum 12 hónap időtartamra vonatkozik, napi 6-8 órás munkaidővel. Ennek a tervnek keretében értékteremtő és szakképzettséget követelő munkák végzésére alkalmazhatóak a résztvevők. A program célja, hogy a megszerzett tudással a munkavállaló munkaerőpiaci állapota javuljon, ezért mindenekelőtt az állam által elismert OKJ-s szakképesítés elvégzésére irányul. Emellett van lehetőség: részszakképesítés, szakképesítés ráépülés, szakképesítés, részszakma, munkakör vagy munkatevékenység végzéséhez szükséges kompetenciák megszerzésére, fejlesztésére, azaz egyéb szakmai képzésre, egyéb képzésre, szakképzésnek nem minősülő képzésre, hatósági képesítések, szaktanfolyamok elvégzésére. (https://kozfoglalkoztatas.kormany.hu)

3.5.A közfoglalkoztatás eltérő megítélései

A 21. század egyik legnagyobb társadalmi problémája lehet a munkanélküliség és az abból adódó társadalmi kirekesztődés. A közfoglalkoztatási programok bizonytalanok egyfelől mert meglehetősen drágák, másfelől mert eredményességük ingatag, különösen hosszabb távon. Amikor használatba veszik, akár gazdasági válsághelyzet is felléphet. Ekkor megnő a munkanélküliség, valamint csökken az aggregált kereslet. Sok esetben ezeknek enyhítésére indítják el az efféle programokat, amelyek gyakran inkább a szociális védőháló megerősítését szolgálják. (Kálmán, 2014)

Fekete Dorottya szerint: „Annak ellenére, hogy a közfoglalkoztatás fix időtartamú, sokszor váratlanul félbeszakad. Mindezek miatt a közfoglalkoztatási rendszer egy bizonytalan formájú munkalehetőségnek tekinthető, és hozzájárul a munkaerőpiac dualizációjához. Egy olyan másodlagos piacot teremt, ahol rosszabbul fizető és bizonytalanabb munkák vannak, és ahol a nőket, illetve a kisebbségek tagjait gyakrabban alkalmazzák.” (Fekete, 2020)

Szerintünk a közfoglalkoztatás nagyon kevés embert terel vissza a munkaerőpiacra, önmagában képtelen csökkenteni a tartós munkanélküliséget. Ha valaki közfoglalkoztatott, akkor kevésbé tud arra koncentrálni, hogy más jövedelemszerző munkát találjon. Bérük annyira alacsony (iskolai végzettséget nem igénylő munkakör betöltése esetén: 2021. március 1-jétől 85 000 forint) (www.kozfoglalkoztatas.kormany.hu), hogy nem tudnak egyről a kettőre kilépni abból a körből, amiben éppen vannak. Az életkörülményeik (lakhatás, jövedelem) nagyon rossznak

minősülnek, mivel olyan munkát végeznek, amihez nem szükséges sem iskolai végzettség sem munkatapasztalat, ezért nem is fognak olyan készségeket elsajátítani, ami segíthetné őket a jövőben a munkaerőpiacra lépésben. Mivel ezek a programok általában egy évig tartanak, utána sem törekednek arra, hogy az elsődleges munkaerőpiacon munkát vállaljanak, hanem a soron következő közfoglalkoztatási programra várnak. Tehát meg vannak rekedve ebben a rendszerben.

Azt vettük észre, hogy ez az aktív munkaerő-piaci eszköz inkább a hátrányos helyzetű térségekben figyelhető meg.

Kijelenthető, hogy Magyarországon a rendszerváltás óta nem javul számottevően a foglalkoztatás, annak ellenére sem, hogy különféle kormány volt hatalmon. A lakosság nagy arányban szorul ki a tendencia-szerűen szűkülő munkaerőpiacról.

Azonban úgy gondoljuk, hogy minden ember foglalkoztatható, de csak alkalmas feltételek mellett. Amíg az átlagosnál jobb helyzetben lévő településeken csak a lokális népesség kisebb részét érinti, addig a leszakadó térségekben a közfoglalkoztatás az ott élő népesség számára létfontosságú szereppel bír. Így van ez az általunk választott aprófaluban is, sok ember számára jelent megoldást a program. Hernádszentandráson a polgármester személyét tekintve tenni akaró, cselekvésre képes fiatalembert ismerhettünk meg, amely a település munkaerőpiaci problémáinak kezeléséhez elengedhetetlen tényezői. Foglalkoztatáspolitikai szempontból megítélésünk szerint mindenképp szükség van a hátrányos helyzetű településeken erre a foglalkoztatási formára.

A munka, melyet közösen végzünk el, az egyik legfontosabb közösség összerántó tényező a hagyományos társadalmakban. A közmunka valamilyen szempontból visszahozza a közösség céljainak és érdekeinek munkavégzés lehetőségét a falvakba. (Ragadics, 2020.)

A munkanélküliség problémáját közfoglalkoztatással csak mérsékelni lehet, de megoldani nem. A munka társadalomszervező szerepét kellene a jövőben erősíteni, támogatni és a munkahelyközpontúság irányából pedig a munka vagy jövedelemközpontúság felé kellene fordulni (Lipták, 2020)

4. Szociális szövetkezetek

Magyarországon egyre több település alkalmazza a szociális szövetkezeti formát a közfoglalkoztatás működtetésére. Például a később ismertendő BioSzentandrás is ilyen. Míg az Európai Unió több országában általában egy-két évtizedes múlttal rendelkeznek a szociális szövetkezetek, addig hazánkban ez új dolognak számít, még a kezdeti lépéseknél tartunk, csupán kísérletekről beszélhetünk.

A szociális gazdaság fogalmát az Európai Unió Fehér könyve – Növekedés, Versenyképesség, Foglalkoztatás - körvonalazta fel nagy vonalakban. (Pályázati útmutató) Magyarországon egyre több település alkalmazza a szociális szövetkezeti formát a közfoglalkoztatás működtetésére, mint például a később ismertetendő BioSzentandrás is.

a. Szociális gazdaság – Mi is az?

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság részére a CIRIEC International (International Center of Research and Information on the Public, Social and Cooperative Economy[1], 2007) által készített jelentés összefoglalásában a szociális gazdaság javasolt definíciója a következő:

„Azon magánjellegű, formális keretek között szervezett vállalkozások csoportja, melyek döntéshozatali szabadsággal és önkéntes tagsággal rendelkeznek. Tagjaik szükségleteinek piacon keresztül, áruk előállítása, szolgáltatásnyújtás, illetve biztosítás és finanszírozás nyújtása révén történő kielégítése érdekében hoztak létre, továbbá amelyek esetében a döntéshozatal, valamint bárminemű nyereség és többlet tagok közötti elosztása nem kapcsolódik közvetlenül a tagok által befektetett tőkééhez, illetve befizetett díjhoz, és amelyek esetében minden tag egy szavazattal rendelkezik. A szociális gazdaság továbbá magában foglal olyan magánjellegű, formális keretek között szervezett, döntéshozatali szabadsággal és önkéntes tagsággal rendelkező szervezeteket, amelyek nem piaci jellegű szolgáltatásokat nyújtanak háztartások részére, és amelyeknek esetleges nyereségtöbbletét nem sajátíthatják ki az őket létrehozó, ellenőrző vagy finanszírozó pénzügyi szereplők.” (Kiemelt pályázati felhívás 2.oldal)

A szociális szövetkezetek az atipikus foglalkoztatási formák közül az önfoglalkoztatás sajátos szervezeti kereteit valósítják meg, ezáltal fontos eszközzé válnak a hátrányos helyzetű munkavállalók tartós munkalehetőséghez jutásában. Olyan személyek autonóm társulásai, akik önkéntesen egyesülnek abból a célból, hogy nem pusztán csak gazdasági, hanem társadalmi, közösségi, oktatási és kulturális célkitűzéseiket is egymással összefogva,

[1] A Köztulajdonú, Szociális és Szövetkezeti Gazdaság Nemzetközi Kutató- és Tájékoztatóközpontja

demokratikusan irányított vállalkozások útján, közösen valósítsák meg (Neamtan, 2002; McMurtry, 2004). A mai értelemben vett társadalmi vállalkozások klasszikusan a nonprofit szervezetek kezdeményezéseiként jöttek létre (Defourney, 2001; Defourney – Nyssens, 2008). Olyan gazdasági tevékenységgel kezdtek el foglalkozni, amelyek korlátozott profitpotenciáljuk miatt nem voltak csábítóak a forprofit vállalkozások számára, és az államiszervek sem tudták kellőképpen ellátni ezeket a feladatokat. A gazdasági tevékenység viszont még ha nem jár magas haszonnal is együtt – lehetőséget adott ezeknek a szervezeteknek, hogy szociális tevékenységeiket legalább részben finanszírozzák sajátbevételből, illetve munkát biztosítsanak az alkalmazottjaik és tagjaik számára. (Simkó – Tarjáni, 2011)

b. A szociális gazdaság jellemzői

A meghatározások értelmében a szociális gazdaság szektorainak közös jellemzői akövetkezők:

- Magánszektorokról van szó, azaz nem részei a közszférának, és az utóbbinak nem tartoznak az ellenőrzése alá sem.
- Formális szervezeti keretek között működnek, azaz általában jogi személyekkel is rendelkeznek.
- Döntéshozatali autonómiával rendelkeznek, ami azt jelenti, hogy szabadonválasztják és küldik el irányítótestületeiket, valamint ellenőrízhetik és szervezhetik meg a tevékenységüket.
- Tagságuk önkéntes, vagyis nem kötelező csatlakozni hozzájuk.
- Bármilyen - esteleges – nyereség vagy nyereségtöbblet elosztása tagjaik között nemcsak a tagok által befektetett tőkével vagy befizetett díjjal arányos, hanem a szervezet javára kifejtett tevékenységeik vagy a szervezettel történő együttműködésük mértékével is.
- Olyan jellegű gazdasági tevékenységet is folytatnak, amelyek az egyének, a háztartások és a családok szükségleteit elégítik ki. Tehát a szociális gazdaságszervezetei az emberek javát és nem pedig a tőkét szolgáló szervezetek.
- Demokratikus szervezetek, melyek az „egy tag – egy szavazat" elvét alkalmazzák döntéshozatali folyamataikban, függetlenül a tagok által befektetett tőkétől, illetve megfizetett díjtól. (Pethő Attila et al. 2010)

A szociális gazdaság kiépüléséhez vezet, olyan munkaintenzív tevékenységek kibontakozásának ösztönzése, amelyek a nemzetközi versenytől védett szektorokban munkahelyeket teremtenek. A hagyományos munkaerő-piaci módszereket megtörve, amelyaz emberek problémacsoportjaira koncentrál, a szociális gazdaság azokra a tevékenységekre

fókuszál, amelyekből munkahelyek jönnek létre. Olyan területeken fejti ki a hatását, ahol a hagyományos munkaerő-piaci mechanizmusok nem képesek elegendő munkahely megteremtésére (Defourney – Nyssens, 2008).
Ezek a helyi kezdeményezések a gazdaságfejlesztés résztvevőivé válnak, kielégítik atársadalmi igényeket, valódi szereplőivé válnak a piacnak, új piacokat nyitnak meg, növelik a foglalkoztatást és a gazdasági aktivitást. Közvetett hatással is lehet a foglalkoztatás növekedésére, mert a szociális gazdaság fejlődésével a korábban inaktív szerepköröket (gyermekfelügyelet, otthoni segítségnyújtás, háztartás vezetése,) melyek a munkavállalás hátráltatói voltak, lehetővé válik a visszatérítésük a munkaerőpiacra (Prókai, 2005). Lehetőséget teremtenek a munkaerőpiacról tartósan kiszorult, illetve oda be sem jutott munkavállalóknak a munkaerő-piaci integrációra.

A szociális gazdaság lehetséges tevékenységei egy adott ország szolgáltatási struktúrájától függenek és attól, hogy mi jellemzi a lakosság életmódját és adórendszerét.
Tevékenysége általában kielégítetlen helyi szükségletekre irányul, gazdasági teljesítménye korlátozott, nem torzíthatja a versenyt. Vállalja, hogy meghatározott idő után önfinanszírozóvá, fenntarthatóvá váljon. Láthatóvá teszi és formalizálja a rejtett igényeket,szükségleteket. (Frey et al.,2007)
A szociális gazdaság a foglalkoztatás oldaláról megközelítve: önfoglalkoztatás. „A szociális szektorban tevékenykedő szervezetek összehasonlítása alapján elmondható,hogy a szövetkezet és annak szociális formája alkalmas arra, hogy a hazai harmadik szektoraktív szereplője legyen, sőt, rendelkezik olyan sajátosságokkal, amelyek egyedivé teszik atöbbi szociális tevékenységet végző szervezet között. Mint egyetlen olyan szervezeti forma, ahol a tagok a társaság tevékenységében való személyes közreműködése jogszabályban előírt kötelezettség, a munkanélküli, illetőleg szociálisan hátrányos helyzetben lévő tagnakbiztosított a folyamatos foglalkoztatása, esetleg gyakorlati oktatása, továbbképzése, így a későbbiekben nagyobb esélyekkel illeszkedhet vissza a munka világába.” (Longa, 2009) A szociális gazdaság egyik szereplői a szociális szövetkezetek, jelentős szerepettöltenek be új vállalkozói formaként a helyi fejlődésben, emellett megerősítik a társadalmikohéziót, ezzel egyaránt hozzájárulnak a gazdaság stabilitásához. Célja a hátrányos helyzetben lévő tagoknak a munkahely teremtése, valamint a szociális helyzetüknek a javítása, illetve elősegítése. (www.muszosz.hu) A szociális szövetkezetek forma mellett még számos típusa megjelent Magyarországon a társadalmi vállalkozásoknak, ezeket a formákat szeretnénk szemléltetni a második táblázattal.

SZÖVETKEZETEK	
Gazdasági tevékenységhez való viszony	Hagyományosan illeszkedik a gazdasági/üzleti tevékenységekhez
Társadalmi irányultság	Tevékenysége a tagok gazdasági és társadalmi helyzetének javítását célozza, gazdálkodási tevékenységüknek is ez a mozgatórugója.
SZOCIÁLIS SZÖVETKEZETEK	
Gazdasági tevékenységhez való viszony	Eredendően és szándékoltan illeszkedik agazdasági / üzleti tevékenységekhez.
Társadalmi irányultság	Tagjaik (elsősorban hátrányos helyzetűek) számára munkalehetőség biztosítása és gazdasági, társadalmi helyzetük javítása.
EGYESÜLETEK ÉS ALAPÍTVÁNYOK	
Gazdasági tevékenységhez való viszony	Üzleti tevékenységet kiegészítő jelleggel folytathatnak.
Társadalmi irányultság	Az egyesületek tagjaik közös céljait szolgálják. Az alapítványok a társadalmi tevékenységük céljaival összefüggésben meghatározott közösségek érdekében tevékenykednek.
NONPROFIT GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK	
Gazdasági tevékenységhez való viszony	Közös gazdasági tevékenység végzésére alapítják, a társadalmi szükséglet kielégítési funkcióját is ezen keresztül éri el.
Társadalmi irányultság	Társadalmi közös szükséglet kielégítésének céljából hozzák létre.
GAZDASÁGI TÁRSASÁGOK	
Gazdasági tevékenységhez való viszony	Gazdasági tevékenység végzésének céljából alapítják, a nyereségszerzés jelentős szempont a vállalkozó jólétének növelése szempontjából is.
Társadalmi irányultság	Meghatározó szerepe van a vállalkozó etikai és társadalmi érzékenységének.

2. táblázat: A társadalmi vállalkozások Magyarországon jellemző jogi/szervezetiformái
Forrás: Saját szerkesztés G. Fekete et. al. 2017 alapján

Szövetkezetek

A magyar kormány honlapján található megfogalmazás szerint a szövetkezet tagjai gazdasági és más társadalmi szükségletei kielégítésének elősegítésére hozható létre. (www.kozfoglalkoztatas.kormany.hu) Ennek érdekében a szövetkezet vállalkozási és egyéb kategóriaként megjelölt tevékenységet folytathat. Elsősorban társadalmi szükségletként a tagok kulturális, oktatási, szociális és egészségügyi igényeit kell érteni. Ennek értelmében nem profitszerzés elvei alapján irányítják a szövetkezetek gazdálkodási tevékenységét. Gazdaság jogi értelemben olyan jogi személyiséggel rendelkező szervezetek, amelyek tőkéjét a tagok vagyoni hozzájárulása adja. A változó tőke és a nyitott tagság elvét alkalmazzák. A demokratikus önkormányzat elve határozza meg a működésüket. Ennek értelmében a tagság kezében van a döntéshozatal irányítása, egy ember egy szavazat elve alapján. A működés kereteit szintén a tagok határozzák meg, ők választják és vonják felelősségre a szervezet vezetőit. A szervezet céljainak megfelelően a szövetkezet gazdasági tevékenysége magában foglalhat értékesítést, beszerzést, termelést és szolgáltatást egyaránt. Érdemes megemlíteni, hogy Magyarországon a szövetkezetek már az 1800-as évektől alapíthatók, rendeletben meghatározott jogi státusszal.

Szociális szövetkezetek

Magyarországon 2006-tól van lehetőség szociális szövetkezetek alapítására. A konstrukció megálmodásától kezdődően kapcsolódik a társadalmi vállalkozások eszméjéhez, napjainkban is annak egyik legegyértelműbb megtestesítője. Célrendszerük és társadalmi funkcióik egyik fontos elemeként tagjaik egészségügyi, oktatási, szociális, kulturális és/vagy gazdasági helyzetének előmozdítása jelenik meg. Társadalmi nézőpontból szintén nagyon fontos másik fő szerepük, hogy munkaalkalmat teremtenek a munkanélküli (sokszor tartós munkanélküli) és hátrányos helyzetű személyeknek. Működésükről és irányításukról elmondható, hogy demokratikus. Bárki taggá válhat az alapítási szabályzat elfogadásával és szabadon kiléphet, a döntéshozatal az egy ember egy szavazat elve alapján történik. Lehetőség adódott 2013 után nyílt helyi kormányzati szerv tagként való részvételre is. Céljaikat az úgynevezett közösségi alapból finanszírozzák, így támogatva a tagjaikat és azok családtagjait. A tagok be és kilépésével az alap összege változik (változó tőke elve). A szakmapolitika és a hazai szabályozás sok esetben hangsúlyozza a szociális szövetkezetek szerepét a hátrányos helyzetűek foglalkoztatásában. A hátrányos helyzetű besorolásnak számos kritériuma van a magyar szabályozásban, fontos, hogy ezek a feltételek választható jellegűek.

A szociális gazdaság – ezen belül a szociális szövetkezetekre fókuszálva - sajátos ismérvét annak köszönheti, hogy tökéletesen egyesíti a gazdasági hatékonyságot és a társadalmi, közösségi szerepet.

Emellett a Nemzeti Vidékstratégia a helyi gazdaságfejlesztési programja is kiemelten foglalkozik a kérdéssel, és az alábbi megállapításokat teszi:

„Azokban a vidéki térségekben, ahol a szaktudás, a tőke, a vállalkozási szemlélet hiánya miatt a lakosság vállalkozóvá válása nem reális, ugyanakkor a munkalehetőségek hiánya beavatkozást kíván, a gazdaságszervezés alkalmas megoldásának tűnik a közösségi – szövetkezeti – vállalkozások formája. Ez egyszerre jelent közösségfejlesztést és gazdaság-, vállalkozásfejlesztést, mert ennek keretében megtanítják a résztvevőket a szövetkezeti munkára, végig kísérik az alakulási és a működési folyamatot, közösségi keretben beindítják a gazdasági tevékenységet.” (Nemzeti Vidékstratégia 2012 – 2020 98.oldal) Magyarországon ezen ismérvek alapján, a szociális gazdaság egyik szegmenseként jöttek létre a szociális szövetkezetek.

Jelentős mértékben visszaesett hazánkban az új szociális szövetkezetek száma, a megszűnésük száma viszont csaknem megduplázódott az elmúlt 2 évben, míg 2017. évében 3183 darab szociális szövetkezet volt, addig 2019. év végére 2682 darabra csökkent a számuk. (Opten adatbázis)

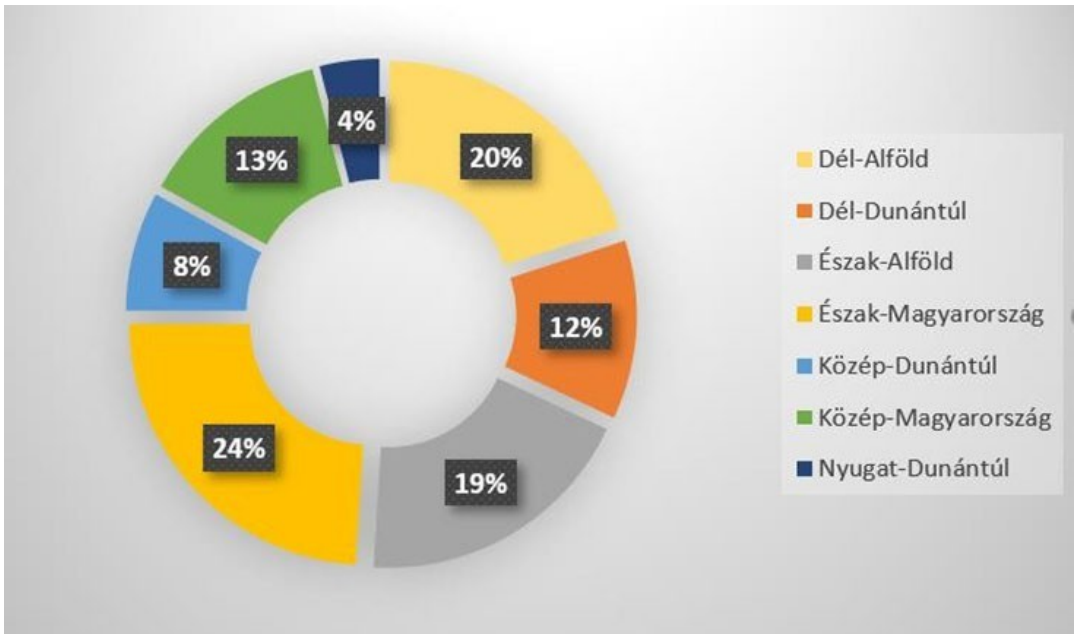

2. ábra: A szociális szövetkezetek megoszlása régiónként 2015

Forrás: Saját szerkesztés

Adatok: G. Fekete et al., 2017 alapján

A kettes számú ábra a szociális szövetkezetek regionális megoszlását mutatja 2015-ben, sajnos Opten hozzáférés nem volt és a KSH honlapján sem volt fellelhető frissebb adat.
Az olvasható le az ábráról, hogy Magyarország szegényebb régióiban aktívabban tevékenykednek szociális szövetkezetek, segítve ezzel a társadalmi felzárkózást. Észak Magyarországi régióban van a legtöbb szociális szövetkezet, számuk 640 darab (23,9%), a Dél-Alföldi régióban 539 darab (20,1%) és az Észak-Alföldi Régióban 519 darab (19,4%) szervezet működött. A legkevesebb működő szociális szövetkezet pedig Nyugat-Dunántúli régióban volt, számuk119 (4,4%). (Szemán, 2018)

Egyesületek és alapítványok

A 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről (új Ptk.) rendelkezései alapján az alapítványok és egyesületek üzleti tevékenységet kiegészítő jelleggel folytathatnak, gazdasági tevékenység végzésére nem alapíthatók. Ilyen jellegű tevékenységüknek kapcsolatban kell lenniük fő céljukkal. Ezzel együtt jelentős számú alapítvány és egyesület számottevő gazdasági tevékenységet folytat, ennek ellenére folyamatos külső támogatásra szorul.
Az egyesület az egyesülés szabadságának joga alapján szerveződő, regisztrált tagsággal rendelkező jogi egység, mely tagjai közös céljai előmozdítása érdekében tevékenykedik. Tagjai tagdíj fizetésére kötelezettek és fő szabályként azonos kötelezettségekkel és jogokkal rendelkeznek, de speciális jogokkal is felruházhatóak. Gazdálkodási tevékenységet csakis finanszírozási helyzetük stabilitásának megőrzése érdekében végezhetnek, úgy, hogy az ne kockáztassa alapvető céljukat. Elszámolásaikban elkülönítetten szükséges kezelniük gazdasági tevékenységeik eredményeit és költségeit.
Az alapítvány alapítója meghatározott tartós cél folyamatos megvalósításának céljából hozhatja létre. Az új Ptk.[2] már nem határozza meg a társadalmi célt kizárólagos kritériumként (pénzügyi szolgáltatás bármely kedvezményezett számára nyújtható). Alapítvány nem működtethető a tisztségviselői, csatlakozói, alapítói, szervei tagjai és ezek családja érdekében. Magyarországon az alapítványi kultúrának régi és szép hagyományai vannak. Kezdetekben a nemesi családok jótékonysági tevékenységének kivitelezői voltak, számos ma is működő intézmény ebben a formában jött létre.

[2] Polgári Törvény Könyv

Nonprofit gazdasági társaságok

Társadalmi közös szükséglet kielégítése céljából végzett közös gazdasági tevékenység folytatására hozzák létre a nonprofit gazdasági társaságot. Tagjai vagyoni hozzájárulásokkal alapítják. Az üzleti vállalkozások speciális típusaként értelmezhetőek, ebből kifolyólag a fontos társadalmi funkciókat betöltő és célokat követő szervezetek közül sokat várnak ettől az elgondolástól a fenntartható üzleti modellek kikísérletezésének, stabilitásának tekintetében. Céljuk alapvetően nem a profitszerzés vagy a tagjainak a jövedelemszerzése, ugyanis a nyeresége a tagjaik között nem osztható fel. Csupán kiegészítő jelleggel folytatnak üzletszerű gazdasági tevékenységez. A szavazati jogok a tagok vagyoni hozzájárulásával arányosak. Bármilyen tagsági formában alapíthatók (pl. Kft. Bt., Rt.), számos részük átalakult közhasznú társasággá. Alapításukat, működésüket, megszűnésüket a Ptk. és a 2006. évi V. törvény a cégnyilvánosságról, a bírósági cégeljárásról és a végelszámolásról (Ctv.) rendelkezései szabályozzák, közhasznú minősítést szerezhetnek. Található közöttük számtalan olyan helyi piacra értékesítő vállalkozás, melyek helyben élő családok és/vagy elhelyezkedési nehézségekkel küzdő munkavállalóknak biztosítanak munkahelyet, gyakran régió specifikus termékek (főként élelmiszer) értékesítéséből nyerve bevételüket.

Gazdasági társaságok

Annak ellenére, hogy Magyarországon valójában a szociális gazdasághoz és a nonprofit szektorhoz kapcsolódóan értelmezik és jellemzik őket, a társadalmi vállalkozások forprofit, azaz üzleti alapon is működtethetők. Ajánlott megjegyezni, hogy nagyjából 2010-től kezdődően az így kategorizálható szervezetek száma és pénzügyi stabilitása is érezhető növekedést mutat hazánkban, ami kiváló fejlemény. (G. Fekete et. al. 2017)

c. Szociális szövetkezet, mint negyedik integrációs modell

A hazai szakpolitikában a 2004. évi EU- csatlakozást követően a mezőgazdasági térségek integrációs programjaival kapcsolatban szakmai irányváltás volt jellemző. Egyrészt előtérbe kerültek a rövid ciklusú integrációs programok a szűkülő források miatt a hosszútávúakkal szemben, másrészt kiemelt cél lett a hazai források kiváltása az Európai Unió által a csatlakozást követően rendelkezésre bocsátott forrásokkal. Leginkább ezzel magyarázható, hogy a kormányzat és a szakpolitika részéről egy határozott útkeresési kísérlet kezdődött, a szociális szövetkezetek irányába (Simkó–Tarjányi 2011; Soltész 2012; Németh 2012; 2013)

A szövetkezetekről szóló 2006.évi X. törvény és a szociális szövetkezetekről szóló 141/2006. (VI.29.) kormányrendelet mindezekre reagálva teremtette meg a szociális szövetkezeteket

Magyarországon.

Azonban 2016-ban a napjainkban működő szociális szövetkezetek működési feltételei módosultak.

A manchesteri kritériumok szerint működő, alulról szerveződő önkéntes alapon működő gazdálkodó közösségek mintáját a 2016.évi CXLV. 35 § (1) bekezdése alapjaiban írta felül. Miszerint a szociális szövetkezetnek a természetes személyeken kívül a jogszabály által előírt módon kötelezően tagja legalább egy helyi vagy nemzetiségi önkormányzatnak, illetve ezek jogi személyiségű társulásnak vagy egy törvényben szabályozott jótékony szervezetnek a képviselője. A döntéshozók arra hivatkoztak az önkormányzatok kötelező tagsága mellett, hogy kimondottan előnyös, ha a szociális szövetkezetekben jelen van a korábbi közfoglalkoztatási programok szervezője, mivel adminisztratív tapasztalattal és háttérrel, forrással és kapcsolatrendszerrel erősítheti a szövetkezetek tevékenységét (Karádi 2016; Koltai et al. 2018).

2017. január elsejével felváltja az önkéntes alapon szerveződő és alulról építkező szociális szövetkezet modellt a főként az önkormányzatok által irányított és a Belügyminisztérium „szakmai koordinációjával" működtetett modell.

Sajnos a szociális szövetkezetek a jelenlegi szabályozások alapján nem részesülhetnek direkt módon állami normatívában, mint pl. az idősgondozás, házi segítségnyújtás esetén, ezért ezek a tevékenységek nem preferáltak a szociális szövetkezetek tevékenységei között.A kistérségi startmunka programokban a közfoglalkoztatás támogatásával, olyan termelő- értékteremtő tevékenységek beindításához teremtette meg az alapokat, amelyek eljuttathatnak egy önfenntartó rendszer (szociális szövetkezet) kialakításához. (www.kozfoglalkoztatas.kormany.hu)

Támogatások segítségével az önkormányzatok nagy értékű berendezésekhez, gépekhez juthattak hozzá, amelyek a program befejezését követően is az önkormányzatok tulajdonában maradhattak. Szociális szövetkezetté váláskor a közfoglalkoztatás során ingyen használhatták ezeket az eszközöket tovább.

2011. évi CVI közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb módosításról szóló törvény, kiegészült annak szabályozásával, hogy az ilyen módon kialakult szociális szövetkezetek, milyen feltételek teljesülése esetén használhatják díjmentesen a tárgyi eszközöket, az állam által biztosított állatállományt és termőföldet. (Módszertani kézikönyv szociális szövetkezetek számára)

A közfoglalkoztatásban résztvevő foglalkoztatottak számára is továbblépést biztosíthat a szociális szövetkezet, akik a közfoglalkoztatásból kikerülve önfoglalkoztatóvá, szövetkezeti alkalmazottá, taggá válva kiléphetnek az elsődleges munkaerőpiacra.

A szociális szövetkezetek illeszkedési pontjai a közfoglalkoztatáshoz

A Magyar Munka Terv szerint a három pilléres foglalkoztatási támogatási rendszer második pillére a szociális gazdaság, amely a munkanélküli foglalkoztatást a helyi lehetőségek szerint, részben állami támogatásból, részben saját bevételből szerzi. (www.kozfoglalkoztatas.kormany.hu)

A 2011. évi CVI. a közfoglalkoztatásról és a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó, valamint egyéb törvények módosításáról szóló törvény, a szociális szövetkezeti és a közfoglalkoztatás munkavégzés közötti átmenet megteremtése a támogatása érdekében módosult. A módosításnak a célja az volt, hogy a közfoglalkoztatási programokban résztvevők és mindazok, akik a munkaerőpiacról kirekesztetteké váltak, de keresik az esélyét annak, hogy megélhetésüket munkavégzéssel biztosítsák, a szövetkezetek továbblépés esélyét kínálják nekik fel. (www.net.jogtar.hu)

A közfoglalkoztatási törvény felülvizsgálatával, ha több hátrányos helyzetű csoport legalább 1 éves közfoglalkoztatási jogviszonyban áll az állami munkáltatókkal, ingyenesen veheti igénybe a közfoglalkoztatás keretében megszerzett eszközöket, termőföldet, illetve állatállományt. Ezért a közfoglalkoztatottak önfoglalkoztatóvá, szövetkezeti taggá vagy szövetkezeti alkalmazottként léphetnek be az elsődleges munkaerőpiacra. (www.kozfoglalkoztatas.kormany.hu)

d. Támogatási lehetőségek

Az új típusú szociális szövetkezetek létrehozása hosszú távú megoldásokat és óriási lehetőségeket kínál a vidéki lakosság megtartó képességének javítására, a hátrányos helyzetű társadalmi csoportok megélhetésének garantálására. A szektor erősítését és növekedését egy olyan átmeneti támogatás biztosításával célozzák meg, amely a munkanélküliek számára teremt hosszú távon a nyílt-munkaerőpiaci foglalkoztatást és stabilabb megélhetést. Fontos eszköze a foglalkoztatási lehetőségek növelésének a helyi keresletre reflektáló, olyan gazdasági munkálat támogatása, korszerűsítése, amelynek az a célja, hogy a munkával nem rendelkezők bevonásával a helyi lakosság hasznát is szolgálja. Elengedhetetlen ezekhez a javaslatokhoz az állam finanszírozása, azonban hosszabb távon önellátó gazdálkodást kell elérniük. Azonban eddig kiaknázatlan maradt Magyarországon ez a szektor. „A közfoglalkoztatásból kikerülők számára a nyílt munkaerő-piaci elhelyezkedés előtti átmeneti, a másodlagos munkaerő-piacon történő elhelyezkedés egyik legfontosabb terepe a szociális gazdaság, azon belül a szociális szövetkezet, ezért a jelenlegi szövetkezetek megerősítése és újak alapításának támogatása uniós forrásból támogatandó.” (Pályázati útmutató 4. oldal)

Az új típusú szociális szövetkezetek támogatása európai uniós forrásból, a szociális gazdaság fejlesztését szolgáló TÁMOP 2.4.3.-D valósul meg. Ennek keretében az állam egy standard pályázattal segíti a hátrányos helyzetű munkavállalókat ahhoz, hogy hozzájussanak a szociális szövetkezetek támogatásához. (Pályázati útmutató)

Jelen esetünkben BioSzentandrás, olyan szociális szövetkezet, ahol a település önkormányzata is tag, előbb közfoglalkoztatás keretében, majd szövetkezeti formában működik. Továbbiakban ezt szeretnénk bemutatni.

e. A startmunka programból kialakítható szociális szövetkezetek

A szociális szövetkezetekkel kapcsolatos szabályozást a szövetkezetekről szóló 2006. évi X. törvény (továbbiakban Sztv.) tartalmazza, de jellegéből fakadóan a közfoglalkoztatásból – jellemzően az értékteremtő startmunka mintaprogramokból – átalakuló szociális szövetkezetre speciális szabályokat is kell alkalmazni, hiszen elsősorban ez a célcsoport, ezekből a tevékenységekből alakulhat ki ténylegesen működő, munkahelyteremtő gazdasági szereplő. (www.kozfoglalkoztatas.kormany.hu)

A Szociális Szövetkezetek Programkoordinációs Iroda a megalakulását követően az ország területén megkezdte azon szociális szövetkezetekkel kapcsolatos személyes adatgyűjtést, amelyek működőképesek lehettek a nyilvános cégkivonatok alapján (mérleg/eredmény/tőke/létszám). Nem találtak érdemi tevékenységet folytató mezőgazdasági tevékenységet végző szociális szövetkezeteket az adatgyűjtés folyamán. Elmondhatjuk, hogy nem állt rendelkezésre követhető példa.

A korábban megalakult szociális szövetkezetek esetében (néhány kivételtől eltekintve) megállapítható, hogy csak a támogatás időtartamára van hatásuk a támogatási programoknak. Az átmeneti munkaerő-kereslet növekedést maguk a fiskális programok gerjesztik, nincs mögöttük stabil reálgazdasági igény, tehát amikor a támogatások megszűnnek, akkor leépítik a felesleges élőmunka kapacitásokat. A szociális szövetkezeteknek ezért tartós, egyben fenntartható előnyöket kell biztosítania.

f. Foglalkoztatás szociális szövetkezetek keretében

Megoldást jelenthet a munkanélküliség kezelésében, a foglalkoztatás előre lépésében leginkább a hátrányos helyzettel rendelkező társadalmi csoportok esetében, illetve visszaszoríthatja a feketegazdaságot. „A szociális szövetkezeti forma közösségszervező erejét, a társadalmi szükségletek kielégítésében és a foglalkoztatás bővítés elősegítésében betöltött/betölthető szerepét szükséges kiemelni és hangsúlyozni. A szociális szövetkezet olyan szükségletek kielégítésére törekszik, amelyet sem az állami, sem a piaci szektor nemfed le, mintegy ötvözve a gazdasági társaságokban, illetve a non-profit szervezeti formákban meglévő előnyöket." (sites.google.com)

Ugyan a jogszabály nem ír elő induláskori minimum tőkét, de fontos, hogy induláskor a kezdeti nehézségek áthidalásához rendelkezésre álljon megfelelő mennyiségű tőke. Az alapításkor a minden tag köteles rendelkezésre bocsájtani pénzbeli vagyoni vagy nem pénzbeli hozzájárulást a szociális szövetkezet számára, mindaddig amíg a szervezet saját bevételt nem tud realizálni. Minimum hét alapító tagra van szükség egy szociális szövetkezet megalapításakor, illetve ezek jogi személyiségű társulásnak (önkormányzat), vagy a jogszabályban meghatározott karitatív tevékenységet ellátó, közhasznú jogállású szervezetnek kell lennie. Fontos, hogy ezek maximum az összes tag egynegyedét tehetik ki,a többi tagnak természetes személynek kell lennie. (Módszertani kézikönyv szociálisszövetkezetek számára 2019)

„A hatályos szabályozás nem tartalmaz olyan rendelkezést, amely a szociális szövetkezetek gazdasági-vállalkozási tevékenységét korlátozná, így a szövetkezetnek lehetősége van arra, hogy működését a saját tevékenységéből befolyó bevételekkel finanszírozza, illetve eredményéből tagjainak elsősorban azok szövetkezet tevékenységében valóközreműködésének arányában vagyoni juttatást biztosítson." (www.docplayer.hu)

g. A szociális szövetkezetek jellemző/lehetséges tevékenységi formái

- Családok és gyermekek részészére nyújtott szolgáltatások, családi napközi, játszóház, gyermekfelügyelet, gyermekek részére készségfejlesztő foglalkozások (pl.: családi napközi, klubok működtetése, kézműves foglalkozások stb.);
- Idős, fogyatékkal élő, rászorult emberek gondozása, ellátása, ház tájéki munkák elvégzése;
- Mezőgazdasági tevékenység, zöldség-, gyümölcstermelés, feldolgozás,kereskedelem;
- Élelmiszer feldolgozás (aszalás, lekvár főzés stb.);
- Alternatív energetikai, tüzeléstechnikai berendezések és anyagok előállítása,

forgalmazása, és az ehhez kapcsolódó tanácsadási szolgáltatás (biomassza, biobrikett, kazánok értékesítése, napelemek összeszerelése stb.);

- Bio-élelmiszerek előállítása, száraztészta készítés kézi és gépi eljárással;
- Idegenforgalmi, turisztikai szolgáltató tevékenységek;
- Zöldterület-gazdálkodás, ároktisztítás, közterület-gondozás;
- Média és marketing szolgáltatás, online szolgáltató rendszerek, pályázatírás;
- Minőségi adománybolt, szociális boltok működtetése;
- Az építőipari, felújítási, szakipari tevékenységek;
- Házi ipari kézműves és iparművészeti termékek előállítása (pl. kukoricacsuhéból papucskészítés, bőrdíszműves termékek, többféle hulladék-anyagból művészi tervezésű használati és ajándéktárgyak készítése stb.);
- Cipőfelsőrész készítés, kézi és gépi varrás, ipari törlőkendő gyártás;
- A papír csomagoló-anyaggyártása;
- Vasáru- és szerszámgyártás;(Simkó és Tarjáni, 2011)

h. Véleménynyilvánítás a szociális szövetkezetekről

Tehát elmondhatjuk, hogy a szociális szövetkezetek, mint új erőforrások egyidejűleg képesaz elszegényedés megállítására, a munka alapú gazdaság fejlesztésére, az értékteremtő, öngondoskodó és önellátó közösségi munkavégzésre széles társadalmi rétegek, így a pillanatnyi közfoglalkoztatási programban szereplők számára is. Garantálják a hátrányos helyzetű csoportok közöségbe való integrációjának lehetőségét, a leszakadt térségek fejlesztését és a stabil helyi közösségek megteremtésével a vidéki népesség elvándorlási arányának csökkentését, a demográfiai mutatók kedvező módosulását.

5. Módszertan

Hera Gábor – Ligeti György Módszertan című könyvére hivatkozva, strukturált mély interjúkat készítettünk Hernádszentandrás polgármesterével, Üveges Gáborral 2021-ben, és 2022-ben. Interjúkkal a célunk az volt, hogy bemutassunk egy olyan gazdálkodást, ami közfoglalkoztatásból nőtte ki magát szociális szövetkezetté.

Első lépésként a témaválasztásunk után a polgármestert kerestük fel telefonon azzal a célzattal, hogy egy személyes interjú időpontot egyeztessünk vele. 2021. október hónapban elutaztunk Hernádszentandrásra és a Polgármesteri Hivatalban megtörtént az interjú. Előre kidolgozott interjúterven alapult a riport. A szempontokat és a kérdéseket előre kidolgoztukés ezen a sémán keresztül folyt a beszélgetésünk. 2022 tavaszán úgy döntöttük, hogy újra ellátogatunk újra a településre és egy újabb interjút készítettünk a polgármesterrel.

Továbbá készítettünk egy primer kutatást is egy kérdőív segítségével 2022.február és március hónapban, amivel szerettük volna felmérni a kapcsolatot a biogazdálkodás és a lakosok között. A kérdőívben szó esett még a közfoglalkoztatási programról, amivel a helyiek véleményét kértük ki.

Jelen felmérés papír alapon történt, ami megkövetelte, hogy személyesen, újra a településre utazzunk. Az adatfelvétel teljesen anonim módon zajlott és összesített statisztikai eredmények formájában dolgoztuk fel.

Jelen tanulmányban négy kérdéscsoportra adott válaszokat elemezzük elsősorban,ugyanakkor tekintettel arra, hogy a mély strukturált interjús módszer esetében nem követelmény a szoros interjústruktúra követése, így bizonyos válaszok, amelyeket feldolgoztunk, nem feltétlenül az előre megfogalmazott kérdések feltevésekor kerültek elő.Az interjú alanyunk az elbeszélgetés során mindvégig segítőkész, kommunikatív volt. Egyik kérdés elhangzása után sem tartott nagyobb szünetet, nem időzött sokat a gondolkodással, szinte azonnal válaszolt minden feltett kérdésünkre. A párbeszéd során egyértelműen levonható, hogy szakmailag felkészült, tapasztalattal rendelkező személyről van szó. Ez annak is betudható, hogy hatalmas szakmai háttérrel rendelkezik mind tanulmányait, mind munkatapasztalatait beleértve.

3. ábra: Terepgyakorlat BioSzentandráson 2021
Forrás: Saját készítés

4. ábra: Kérdőíves felmérés Hernádszentandráson 2022
Forrás: Saját készítés

Dolgozatunk célja és feladata egyrészt annak vizsgálata, hogy a „BioSzentandrás” program létrejötténél a lakosság könnyen bevonható-e, mint munkaerő, másrészt pedig bizonyosságot nyerni arról, hogy a biogazdaságban előállított termékek kereskedelmi programba való helyezése megvalósul, végül pedig megvizsgálni a közfoglalkoztatási program fejlődését és azt az utat, ahogyan eljutottak a jelenlegi társadalmi vállalkozási formához.

Kutatási kérdésként megfogalmaztuk, a közfoglalkoztatási program lehet-e megoldás az aprófalvak közösségfejlesztésében, a munkanélküliségi gondok részleges megoldásán túl.

6. Hernádszentandrás település bemutatása

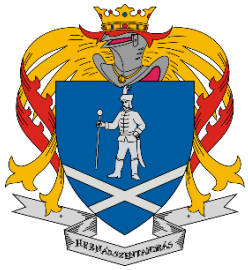

5. ábra: Hernádszentandrás címere
Forrás: www.hernadszentandras.hu

Hernádszentandrás 1902-ben kapta a ma is használt elnevezését. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében található kisközség, amely a Hernád völgyének déli részén, a folyó jobb partján, a Nagy-Hernád és a Kis- Hernád, a Bársonyos-csatorna által közrefogott területen, a megyeszékhelytől Miskolc városától észak-keletre található.

Járását tekintve az abaúji Encsi járáshoz tartozik, valamint Encstől 4km-re Dél-délnyugati irányba fekszik. (Gombár 2000)

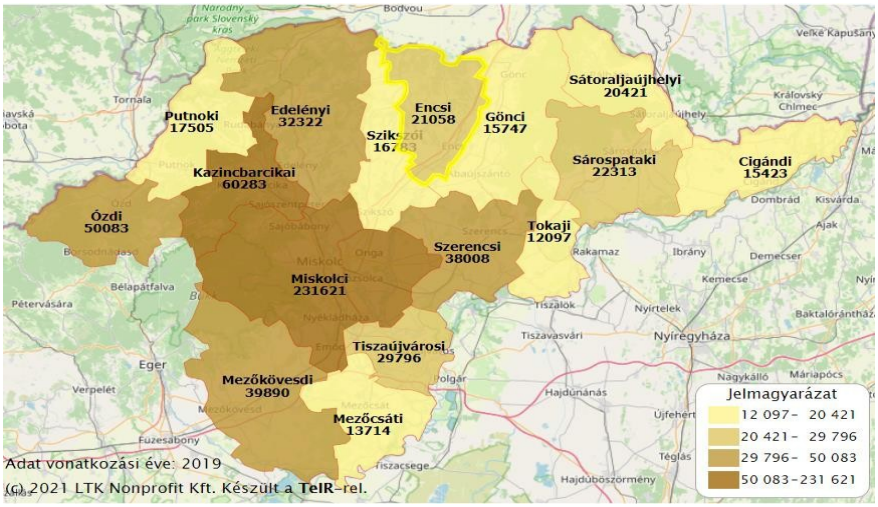

6. ábra: Az Encsi járásban Hernádszentandrás lakónépesség (fő)
Forrás: www.teir.hu

Kijelenthetjük, hogy Magyarország leghátrányosabb térségei közé tartozik az Encsi járás. Nagy hangsúlyt fektet a hazai fejlesztéspolitika a hátrányosabb helyzetű térségekre, ide próbálja összpontosítani a fejlesztési forrásokat. Az Encsi kistérség egyike volt Magyarország 33 komplex programmal is támogatandó, ún. leghátrányosabb helyzetűkistérségének, ami 2007 és 2013 időszakban zajlott. (Jeney. – Varga, 2016).

Negatív tényezőként felsorolandó, hogy a település közvetlen közelében nem alakultak ki nagyvárosok, a körülvevő települések (Encs, Szikszó, Abaújszántó) pedig nem tekinthetők kereskedelmi potenciálnak. Ezt nyilvánvalóan befolyásolta az is, hogy eddig a falut elkerülte a forgalmat lebonyolító Miskolc-Kassa főútvonal. (Frisnyák, 1961)

Elmondható, hogy Hernádszentandrás a járásban található többi településsel azonos helyzetben van tekintve azt, hogy gazdaságilag kedvezőtlen térben kénytelen boldogulni és saját lehetőségeit kihasználni.

Hernádszentandrás egy csendes, természeti értékekben gazdag, mezőgazdaságilag stabil 430 fős kistelepülés. A 2022-ben készült interjúból az is kiderült, hogy a munkaképes korú lakosság száma jelenleg 233 fő. A falu viszonylag jól megközelíthető, kulturális események megtartására adott lehetőségekkel rendelkezik.

Különböző hálózati fejlesztéseket tudhat magáénak Hernádszentandrás, mint pl. telefon-, ivóvíz-, szennyvíz- és gáthálózat.

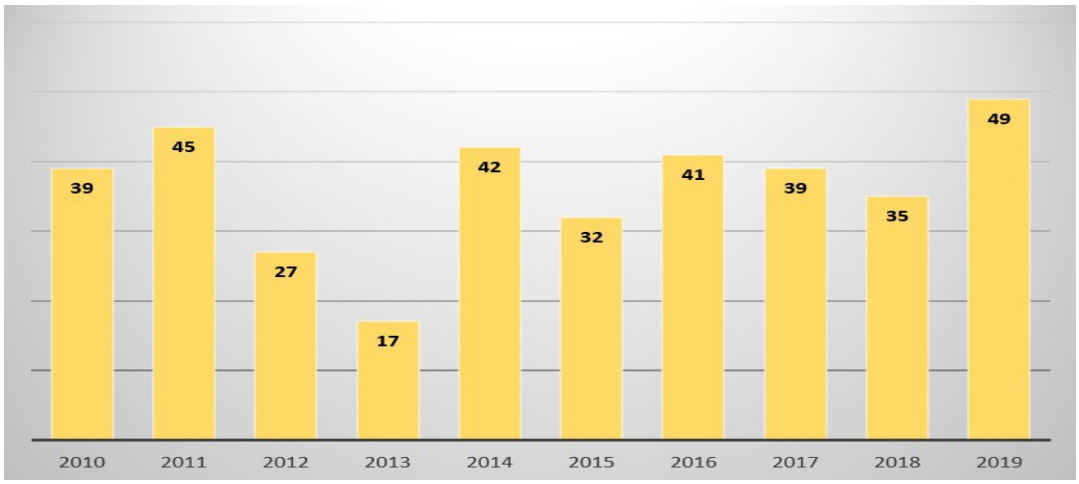

7. ábra: Elvándorlások száma
Forrás: Saját szerkesztés
Adatok: www.kozfoglalkoztatas.bm.hu

A hetedik ábráról leolvasható, hogy Hernádszentandráson 2016 és 2018 között egy csökkenő tendencia volt megfigyelhető az elvándorlások számát tekintve, de az utóbbi időszakot elemezve 2019-ben ismét egy nagy mértékű növekedés tapasztalható. Ennek okai között szerepelhetnek a következők: például nagyobb városokban könnyebbeken tudnak elhelyezkedni munkavállalás szempontjából. Ez azért is van így, mert az itteni lakosság nagyobb mértékű százaléka romákból tevődik össze és ők inkább építőiparban helyezkednek el és ez az iparág inkább nagyobb városokba szippantja el őket. másrészt elöregedő népesség jellemző a településre, a fiatalok inkább a városok közelébe telepednek le mind munkavállalás, mind tanulás szempontjából. Hiszen a falu nem rendelkezik köznevelési intézmények vonatkozásában iskolával. Középiskolai tanulmányokatlegközelebb Encsen tudnak folytatni az itt élő diákok, felsőoktatási tanulmányokat tekintvepedig mintegy 40 km-re található, Miskolci Egyetemen.

Közfoglalkoztatás Hernádszentandráson

8. ábra: Közfoglalkoztatásban résztvevők Hernádszentandráson
Forrás: www.kozfoglalkoztatas.bm.hu

Megfigyelhető, hogy 2013-ban 75 fő közfoglalkoztatott volt, ez 2021-ben lecsökkent 37 főre. Országos tendencia, hogy 2015 és 2016 évben kiugróan magas volt a közfoglalkoztatottak száma. A gazdasági válság után 2009-2010 magasságában nagyon magas volt. Minden településen kiemelkedően sok közfoglalkoztatott dolgozott, mert nem volt más lehetőség, mint az önkormányzat által biztosított közfoglalkoztatási program. Miután a gazdasági válságból kilábaltunk, 2013-2014-ben alacsony volt a közfoglalkoztatásba bevontak száma. 2015-2016 óta a kormányzat tudatosancsökkenti a közfoglalkoztatottak számát, amit úgy ér el, hogy kevesebb támogatást ad, így a települések is ennek mentén igyekeznek csökkenteni a közfoglalkoztatottak létszámát.

Mint ahogyan a 8. ábrából is leolvasható 2021-ben 37 fő közfoglalkozatott volt, akiknek a feladatai közé tartozik biogazdálkodásban való részvétel, mezőgazdasági területek művelése, közterületeket rendben tartása.

A legutóbbi interjúból kiderült, hogy a tavalyi 37 fő közfoglalkoztatottak száma 2022-re 40 főre bővült. 2022. évtől a településen a közfoglalkoztatási programokat a BioSzentandrás Nonprofit Kft. pályázza és valósítja meg.

A közfoglalkoztatottak két programban vesznek részt: a Mezőgazdasági és a Településkarbantartási programban.

A mezőgazdasági területen termelik meg a javakat, amiket a közétkeztetésben használnak fel, támogatják a termelést és elősegítik, fejlesztik a településen működő szociális szövetkezetet. Ebben részt vesz: 2 fő munkavezető és 32 fő segédmunkás.

A Településkarbantartás terület fő feladatköre a közterületek tisztántartása, karbantartása. Ebben 1 fő munkavezető és 5 fő segédmunkás dolgozik.

Népességmegtartó képesség

Célja minden körülmények között a változás irányának a megállapításán keresztül a jelenlegi állapot megismerése, nem utolsó sorban a fejlődés előrevetítése.

Véleményünk szerint Hernádszentandrás népesség megtartó képességévé válhat a BioSzentandrási gazdálkodásának fejlesztése, akár egy Öko-völgy megvalósításával. Ez azért is lenne potenciális jelen esetben, mert elsősorban kétségkívül terület bővítéssel lehetezt elérni, ezáltal több munkaerőre lenne szükség a gazdálkodásban, ez egy olyan pozitív ráhatás a munkaerőpiacra, amely elősegítené azt a dolgot, hogy ne költözzenek el munkavállalás céljából a helyiek. Illetve az is pozitív ráhatással lehet az itt maradásra, hogymeg fog valósulni egy pályázat keretében egy turisztikai szálláshely létrehozása a polgármester elmondása szerint, ami jövő évtől lesz érvényben. Ez sokkal rentábilisebbé ésstabilabbá varázsolhatja BioSzentandrás gazdasági alapjait is. Ha ezen feltevések által a lakosság nem vándorolna el más térségekbe és még hívogatóbbá válna a falu vonzóképessége lakhatás szempontjából, akár egy közoktatási intézmény felépítésében is gondolkodhatnának, ami a kisgyermekes családokra nézve is kedvezőbb lenne. Hiszen jelenleg az ináncsi Arany János Általános Iskolába kell átjárniuk a gyerekeknek, amihez buszjáratra van szükség. Elmondhatjuk, hogy ha minél többen vesznek részt a Hernádszentandrási gazdálkodási és jövőbeli turisztikai programban ezáltál egyre jobban magukénak érzik, tehát a falvakban élők ragaszkodása ennek köszönhetően megnő. „Ez utóbbi tényező hiánya befolyásolja legsúlyosabban a megtartó képességet.” (Tikász, 2007)

7. „BioSzentandrás” program ismertetése

A „BioSzentandrás” kezdeményezés a Hernádszentandrás település jelenlegi polgármesteréhez, Üveges Gáborhoz köthető. 2010-es év volt a megálmodásának éve. Helyi közösségbe ruháztak be.

Alapja egy későbbi olyan önfenntartó, nonprofit jellegű, de mégis önmagát fenntartó rendszer, ami pici mozaikokból, pici költségvetési forrás, piciközfoglalkoztatási forrás, kisebb nagyobb uniós forrásoknak a szinergiája, együtt hatásából jött létre. Ezt úgy hívják most, hogy társadalmi vállalkozás fejlesztés, ennek az útján vannak most, ezt a terminológiát ők is menet közben tanulták meg.

9. ábra: BioSzentandrás logója
Forrás: www.bioszentandras.hu

Kutatási kérdésként azt fogalmaztuk meg, hogy a közfoglalkoztatási program lehet-e megoldás az aprófalvak közösségfejlesztésében, a munkanélküliségi gondok részlegesmegoldásán túl.

7.1. Előzmények

„Ami az egészet életre hívta, a fő motiváció az volt, hogy én tizenévesként csöppentem bele Hernádszentandrásba, tehát van egy családi kötelékem a településhez. Én azt láttam, hogy ürül ki a népesség, a fiataloknak nem lehet perspektíva, én sem itt képzelem el a jövőmet ezvolt a kiinduló pont. Ahogy besodródtam, továbbtanulás, miegymás egyre jobban kezdett érdekelni a közélet mellett az is, hogy az ember a (politológusként végeztem és a politológia szakon középúton bennem az motoszkált, hogy én ezt ide akarom használni). Sokkal jobbankezdett érdekelni, a politikai része is, de még jobban érdekelt az, hogy hogyan tudnám ezt abban a közösségben kamatoztatni, ahol élek, ahol azt érzem, hogy kezd kiürülni minden, kezd a végé féle közelíteni minden. (Üveges, 2021)

22 éves volt, amikor itt alpolgármester lett, egy civil szervezetet hoztak létre, és 2006-tól tevékenykedett polgármesterként. Első körben közösségi rendezvényeket szerveztek, az elszármazotti kört is felkutatták. Ami egy kicsit az életszagot vissza tudta hozni a mindennapokba, lüktetést tudott hozni egy közösségnek ezekkel kezdték megalapozni. Akkoriban pályázatokból nagyon kevés volt, mostanában ez már egy nagy munníciónak számít. Elkezdték összerakni egy nem feltétlenül anyagi forrást igénylő dolgot, ami az embereket megmozgatta, kicsit elkezdett valami lüktetni. Eltelt 2-3 év és így értek el 2010-ig. Innentől kezdődött el minden.

Tehát elmondhatjuk, hogy ekkor Hernádszentandrás ugyanúgy a szürke kistelepülések közé tartozott, nem volt semmiben sem kiemelkedőbb a többi átlagos település közül.

Kezdetek

2010 év végén egy olyan útra lépett Hernádszentandrás, mely gyökereiben változtatta meg súlyát, megítélését és szerepét a térségben.

„2010-ben a település egy sajátos felzárkóztatási programmal, az oktatás és a „képessé tevés" módszertana köré épülő zöldségtermelő biokert létesítésére adott be pályázatot és elis nyert 28 millió forintot." (Üveges, 2021)

A polgármester talált 25 vállalkozó személyt, akik a kezdetleges biocsapatot alkották. Ekkor még csak 6 ezer négyzetméteren történt az ökogazdálkodás.

Mivel már a kétezres évek elején megszűnt az apjáról fiára történő tudásátadó láncolat a földműveléssel kapcsolatosan, ezért szükséges volt olyan elméleti oktatásra, amely mezőgazdasági tudással látta el a vegyes munkaerőt.

Eleinte nagy ellenállás volt tapasztalható a lakosság irányából, ugyanis senki nem nagyon hitt abban, hogy a jövőben bármilyen sikert is elérhetnek. A lakosság negatív hozzáállása Üveges Gábort idézve, abban is fellelhető volt, hogy: „ kezdetben érzékelhető volt az, hogya személyes konfliktusok rávetültek a programra és csak kívülről voltak vásárlók, a településről nem."

Tehát már a kezdetektől kijelenthetjük, hogy nehézségekkel álltak szemben, ugyanis az egésznek a lényegi alapja az az, hogy kialakuljon egy olyan kemény mag, amellyel ez a folyamat sikeresen célra vezethető és helyt állhat a gazdasági piacon.

Név eredete

„BioSzentandrás" név létrejötténél fontos volt, hogy megjelenjen a település kötöttsége ésa gazdálkodási iránya. A logó tervezésénél egy arculattervezőt kerestek fel, ahhoz, hogy a logó és a brand megfelelő minőségű legyen. Az alábbi képpel a kezdetleges és a mai logót szemléltetjük.

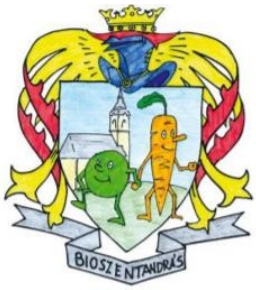

10. ábra: „BioSzentandrás" logójának régi és új arculata
Forrás: Üveges Gábor

7.2. „Bioszentandrás” program célja és jellemzői

Eredetileg foglalkoztatási keretek között indult útjára „BioSzentandrás”, csak azok vehettek részt a programban, egyrészt akik vállalták a képzésen való részvételt, másrészt pedig aki asaját kertjét rendszeresen megmunkálja és dolgozik a közösségi mintakertben. „De úgy láttuk, hogy ez egy forrás kitett rendszer, mi is pályázatokból próbáljuk erősíteni. Menet közben tehát létrehoztuk a szociális szövetkezetet is a rendszer köré, (ez egy önkormányzati kezdeményezésként indult). Az önkormányzatnak a kft-je szállt be ebbe, mint egy, aki ezta gazdasági részét viszi. 2017-től az önkormányzat már jogilag nincs ebben benne, hanem az önkormányzat kft-je és a szociális szövetkezet viszi tandemben „BioSzentandrásnak” a működtetését.” (Üveges, 2021)

A programot 25 önkéntes munkavállalóval kezdték meg, köztük volt roma, nem roma, munkanélküliek, foglalkoztatottak. Munkájuk ellenértékeként pedig megkapták a termesztett zöldségeket. Elmondhatjuk, hogy kezdetekben heterogén csapat tevékenykedett,akik önkéntes alapon csatlakoztak be a programhoz. „Egy olyan gazdasági modellt terveztünk kialakítani, amely a természeti és társadalmi adottságok kihasználására épül és ahagyományos paraszti gazdálkodás elemeit ötvözi a legújabb technológiával, munkaszervezési és marketing irányzatokkal.” – nyilatkozta a polgármester.

Kijelenthetjük, hogy a fő cél a társadalmi innováció megvalósítása volt, amihez rendelkezésükre állt a föld és a munkaerő, de hiányzott a tudás, erőforrások, tapasztalat.

A projektnek 3 célját tudjuk kiemelni.

Első célja a szegénység és a társadalmi kirekesztettség megszüntetése volt.

Második célként azt értelmezhetjük, hogy több fizetett munkával rendelkező legyen. Harmadik célként azt említhetjük meg, hogy a még ki nem aknázott erőforrásokmegszerzése. Például jó minőségű termőföldek felkutatása a környéken.

Elmondhatjuk, hogy „Egy vállalkozás alapú konstrukcióról van szó, mely nem önkormányzati tevékenység. Ebből adódóan létrehoztunk egy Nonprofit Kft-t (öko termelés, értékesítés, szolgáltatás, marketing és kommunikáció), és 2016-ban egy Szociális Szövetkezetetet (feldolgozás, kézműves termék előállítás), mely jelenleg a „Fókusz” pályázatnak köszönhetően segíti a foglalkoztatás bővülését.” (Üveges, 2021)

A foglalkoztatás fő szereplői a helyi emberek, akiket az eleje óta egy csapat mentorál, hogya termeléstől az értékesítésig létrehozzanak egy olyan utat, mely korszerű és versenyképes lesz hosszútávon a piacon. „Bérük közel sem versenyképes az itt dolgozóknak, hiszen uniós támogatási és közfoglalkoztatási programokból valósul meg a finanszírozásuk.” (Üveges, 2021)

2016-ban már eljutott arra a szintre, hogy a biogazdaság által megtermelt pénzből 2 főt

foglalkoztattak. Ez a létszám a további években több főre emelkedett.
Jelenleg a rendszerben 6-7 fő a kertészetben, 2 fő a feldolgozásban, 1-2 fő a kézműves termékek előállításánál tevékenykedik.
Jelenleg a csapat munkáját egy menedzsment segíti, előtte a polgármester segítette, de máramár akkorává nőtte magát a rendszer, hogy szükséges volt a bevonásuk. Illetve a projektet magát főként egy szakképzett, agrárvégzettségű kertvezető viszi, aki napi 8 órában van jelen.

Három fő színtere van a gazdálkodásnak.
Első színtere a **„BioSzentandrás Kertészet"** itt zajlik a növénytermesztés, egy 10-11 hónapos folyamat, amely 2,5 hektáros területen. Itt megtalálható 6 nagy légterű fóliasátor, méghozzá amelyeket környezetbarát módon fűtenek, öntözőrendszer, termékraktár.

11. ábra: Fóliasátor
Forrás: Saját fotó

Második színtér az **„Ízek Háza – BioSzentandrás Feldolgozóüzem".** Ennek az épülete önkormányzati tulajdonban van. Pályázati forrásból korszerűsítették az épületet, eszközeikhez szintén pályázati forrásból jutottak hozzá.
Harmadik színtér **„Minden ami.."** ahol kézműves tevékenység zajlik, itt található termékraktár, illetve a bemutatóterem.
A bemutatóteremben a látogatók megtekinthetik „BioSzentandrás" termékékkülönlegességeit, illetve kézműves kincseit például különböző mintázatú vászontáskákat, fülbevalókat, mikulás tasakokat, védőmaszkokat. Azonban ezeket a webáruházból is megvásárolhatják.

12. ábra: Bemutatóterem
Forrás: Saját fotó

Termékek

30 fűszernövényt és 25 féle zöldséget termesztenek 2,5 hektárnyi területen. A népszerű kézműves termékeik alapanyagát a levendula ültetvényük jelenti. Az üzemrészüket 2014-ben egy ESZA pályázat elnyeréséből hozták létre, amelyben egy napkollektoros aszaló berendezés is helyet kap. Ezáltal magasabb foglalkoztatási minőséget és stabilabb gazdasági helyzetet érhettek el.
BioSzentandrás termékkínálata nagyon széleskörű, nem csak a webshopban, hanem a

bemutatóteremben is találkozhatunk az alábbi termékekkel: palánták, zöldségek, ehető virágok, fűszernövények, ajándékutalványok, kézműves és ajándéktárgyak, valamint csomagajánlatok.

13. ábra: Feliratos, hímzett védőmaszk
Forrás: www.bioszentandras.hu

1. Üvegbezárt termékek:

- zöldségbefőttek
- szörpök
- lekvárok

2. Palánták:

Ezekhez szezonálisan lehet hozzájutni májustól szeptemberig terjedő időszakban. Van egy olyan lehetőség is, hogy a palántákat előre rendeljük. Lehetőség van rendelni olyan vásárlók számára is, akik a későbbiekben fóliasátorban szeretnék termeszteni a palántákat. A kertészet szakemberei bármiféle segítségnyújtásban is rendelkezésükre állnak a vásárlók részére.

3. Zöldségek: paprika, paradicsom, salátafélék, hagyma, gyökérzöldségek, bab, borsó, uborka, tökfélék
4. Ehető virágok: Főként potenciális vásárlók az éttermek, ugyanis tányérdíszként szokták alkalmazni
5. Hajtott zöldségek
6. Fűszernövények: ezekből 25 fajta áll rendelkezésre
7. Kézműves termékek: különböző vászontáskák, egyedileg hímzett párnák, babák és csokrok
8. Ajándékutalványok és ajándéktárgyak

A termékek tesztelését 2012-ben kezdték meg, az igények felmérése után. 2014-től már minőségkontroll is jelen volt a rendszerben.

Minden héten kérhető hírlevél, ami a termékek aktuális kínálatát mutatja meg a vásárlók számára.

Legnépszerűbb termékek

„A legkeresettebb termékek éttermi körben a salátafélék, bébi méretű zöldségek, paprika, paradicsom. Ezeken kívül megfigyelhetjük, hogy fűszernövények is feltörekvőben vannak.

Holtidőszakban kínálunk ehető virágokat, ezeket tasakokban, dobozokban vásárolják fel az éttermek. A minimális költségű, hajtott növények, csírák iránt is mutatkozik kereslet.

14. ábra: Szörpök
Forrás: www.bioszentandras.hu

Minden időszaknak meg van a saját növénye, ami felfuttatható és e mellett a holtidőszakokra is vannak tipikus termékek: karácsonyi ajándékok a téli időszakban holtidőben kézműves termékek, március áprilisban palánták.”- nyilatkozta a polgármester.

Üzleti partnerek

Sok vendéglátói egységgel kapcsolatban állnak, ezek közül néhány: Avalon Ristorante (Miskolctapolca), Anyukám Mondta (Encs), Első Mádi Borház és Bisztró (Mád).

Egy kisbusszal oldják meg a termékek szállítását, amely a BioSzentandrás Nonprofit Kft. tulajdona.

Vannak eseti vásárlók is, de ezek mindösszesen a vásárlók 10%-át teszik ki, van „direkt értékesítés” is, ami már eléri a 90% körüli értéket. A magánvásárlók zöme főként Miskolc és környékére jellemző. Természetesen a helyi lakosok is szoktak vásárolni, ők 50% árengedményben részesülnek.

Eddig elért eredmények

Maga a falukép is látványos változáson ment keresztül. Megfigyelhető, hogy a magánházaknál lévő kertek is sokkal rendezettebbek és az udvarok is tisztábbak. Erősödötta faluközössége is, akik közvetlen résztvevői a programnak, azoknak egyéni tudása és kapcsolatköre is gazdagabb lett.

Üveges Gábor szerint: A program ismertsége növekedett, így rengeteg külső kapcsolat alakult ki, amelynek legfőbb eredménye az, hogy ez a hátrányos helyzetű falu helyi társadalma bekapcsolódott az ökológiai gazdálkodók népes hálózatába. BioSzentandrás sikere a tudatosan tervezett munka, és a közösségfejlesztésre organikusan építkező rendszertermészetes velejárója. A fejlett marketingtevékenységek árán a társadalmi vállalkozás kapcsolatba tudott lépni olyan kereskedelmi partnerekkel, akik az üzleti világ képviselői.

Nem utolsó sorban mezőgazdasági tudást, tapasztalatot sajátíthattak el a helybéli lakosok. Ami a kezdetekben nagy problémát jelentett, az ma: „A BioSzentandrás rendszere és életútja hitet is ad a falunak. Ma már komoly identitásképző a biogazdálkodás a faluban, a lakosság egyre összetartóbb és a programban nem résztvevők körében is egyre jobban elterjed az otthoni kertészkedés. BioSzentandrást mintaértékűnek tartják mind a térség,mind az egész ország területén. Ezzel párhuzamosan pozitívan változott a lakosok helyiidentitása, munkakultúrája, önbecsülése, ami hatalmas lépést jelent a hosszú távú,strukturális fejlődés irányába egy ilyen hátrányos helyzetű településen. Mindezek mellett a projekt az eladott termékeken keresztül a közeli városokban élő családok életére is pozitívanhat." (Üveges, 2021) Tehát megállapíthatjuk, hogy a kezdeti negatív attitűd eltűnt, növekszik a helyivásárlások száma is. Annak köszönhetően, hogy a kulcsszereplők kitartanak egy egyre erősödő programról beszélhetünk, ami negatív időszakon túllendül. Mára sikerült az elérniük, hogy értékesítési gondjaik nem adódnak. A cél a mennyiség emelése, de ehhez elengedhetetlen újabb munkaerő bevonása, infrastrukturális korszerűsítésés a földterület bővítése.

7.3. Jövőbeli célok

A továbbiakban a szolgáltatások és az öko – turisztika megerősítésére szeretnének fókuszálni. Jelenleg egy 8-10 fő befogadására képes szálláshellyel rendelkeznek ezt szeretnék a jövőben kibővíteni, ugyanis lenne rá igény. Elnyertek egy pályázatot is ezzel kapcsolatban, ami a jövő évtől lesz aktuális. Így sokkal stabilabbá és rentábilisebbé válhat BioSzentandrás gazdasági alapja. Felmerült ötletként az öko tábor létrehozása is. A jövőre vonatkozó tervek között szerepel még 8-10 fő stabil piaci alapú foglalkoztatásának megalapozása, illetve országos hálózatosodás, ha a távlati jövőt nézzük pedig külföldi piacra törés.

7.4. Támogatók

Számos bank, gasztrovilág, művészvilág és külföldi szervezetek találhatóak a támogatók körében. Ezáltal kapcsolatháló alakult ki, ők is ajánlják a települést. Egyik fő támogatójuk: José Graziano da Silva az ENSZ élelmezésügyi világszervezetének (FAO) brazil főigazgatója. 2016 novemberében személyesen is meglátogatta BioSzentandrást. A személyes és a FAO segítségét is felajánlotta a jövőt illetően.

15. ábra: José Graziano látogatása
Forrás:www.bioszentandras.hu

8. Kérdőíves felmérés eredményeinek ismertetése

1.Bevezetés

A primer kutatásra azért volt szükségünk, mert szerettük volna felmérni Hernádszentandrás lakossága és a kialakult biogazdálkodás közötti kapcsolatot. A felmérés papír formájú kérdőív segítségével végeztük, ahol az adatfelvétel teljesen anonim módon zajlott, 20 és 64 éves munkaképes korú népességet céloztuk meg a legutóbbi statisztikai adatok szerint 233 fő lakos. A munkaképes korúak 22,4%-a (50fő) töltötte ki a kérdőívet.

2.A kérdőíves felmérés célkitűzései

Célunk az volt, hogy felmérjük:

- lakosság véleményét a településükön zajló „BioSzentandrás" programjáról
- helyi lakosok vásárlási szokásait ezen belül milyen összegben, milyen termékeket, illetve milyen gyakorisággal
- magáról a közfoglalkoztatási programról való véleményüket

3.Hipotézisek és eredmények

A kérdőív összeállításakor azt feltételeztük, hogy:

- az emberek pozitívan vélekednek a lakóhelyükön található gazdaságról,
- a lakosság helyben, rendszeresen vásárolja az ott elérhető termékeket,
- mivel a helyiek nagy részét érinti a közfoglalkoztatási programban való foglalkoztatottság, ezért úgy véljük, hogy pozitívan fognak róla nyilatkozni

A végleges kérdőívünk 18 kérdésből áll. Javarészt a kiértékelhetőség miatt zárt kérdéseket alkalmaztunk és olyanokat kérdeztünk meg akik Hernádszentandráson élnek és aktív korúak. Nyitott kérdést akkor alkalmaztunk, amikor lakosságtól önálló megfogalmazást vártunk. Egy olyan kérdésünk volt, ahol több válasz lehetőséget is be lehetett jelölni, ezért ebben az esetben nem tudtunk 100%-kal számolni. Sajnos nem minden kérdésre kaptunk választ a kérdőíveken, és nem konzekvens válaszokat is találtunk.

A kérdőívünk 3 részből áll:

1. Személyes adatok
2. „BioSzentandrás"-sal kapcsolatos szemléletek
3. Közfoglalkoztatás véleményezése

Az áprilisban elkészült kérdőívünket 50 hernádszentandrási lakos töltötte ki, és az alábbi részletezett eredményekre jutottunk. A megkérdezett 50 kitöltő főből 64% nő és 36% férfi volt.

Az 50 választ adott fő 46%-a 20-30 éves, 28%-a 31-40 éves, 16%-a 41-50 éves, 10%-a pedig 51-67 éves.

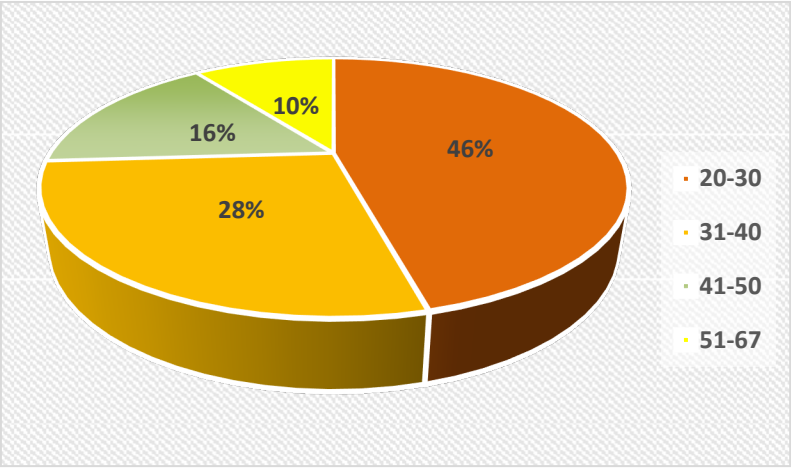

16. ábra: Válaszadók neme
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

A válaszadók 32%-a egyedülálló, 2%-a elvált, 42%-a házas, 18%-a kapcsolatban él, 6%-a özvegy.

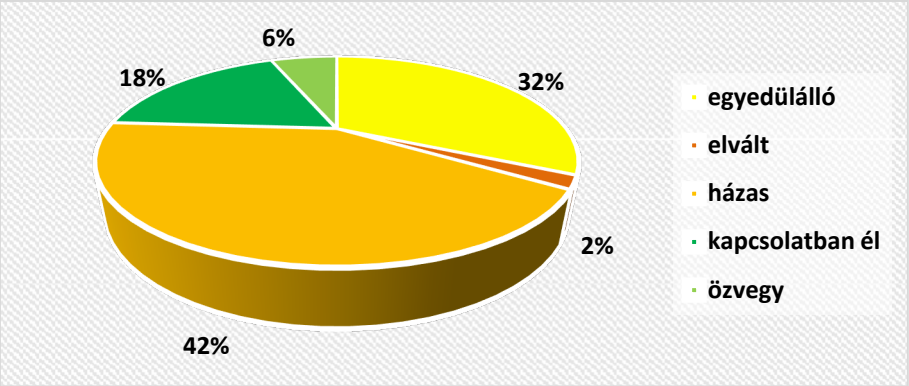

17. ábra: Válaszadók családi állapota
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

A megkérdezettek 38%-a 8 általános iskolát végzett, 18%-a érettségivel rendelkezik, 8%-a főiskola/egyetemet végzett, 2%-a kevesebb mint 8 általános iskolával rendelkezik, 34%-a pedig szakmunkás végzettséggel rendelkezik.

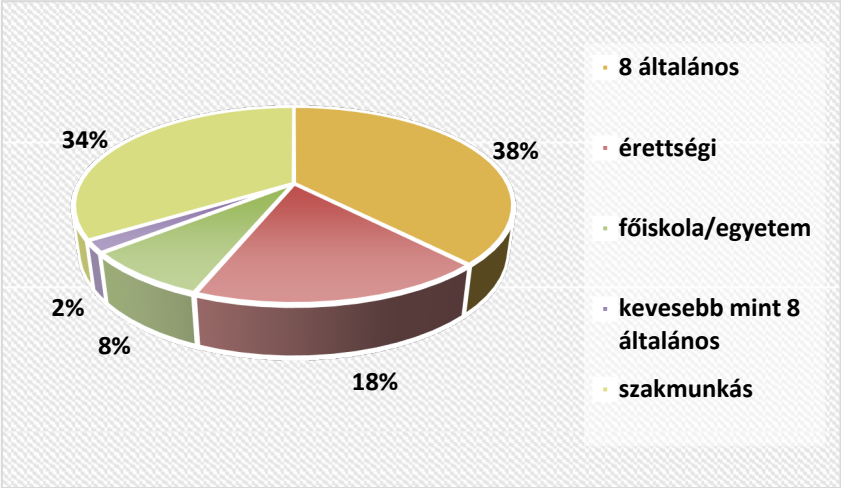

18. **ábra:** Válaszadók legmagasabb iskolai végzettsége
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

A válaszadók 82%-a nem adott választ, azonban ez azért lehetséges, mert a legtöbb ember közfoglalkoztatott a településen és nem rendelkezik semmilyen szakirányú végzettséggel.

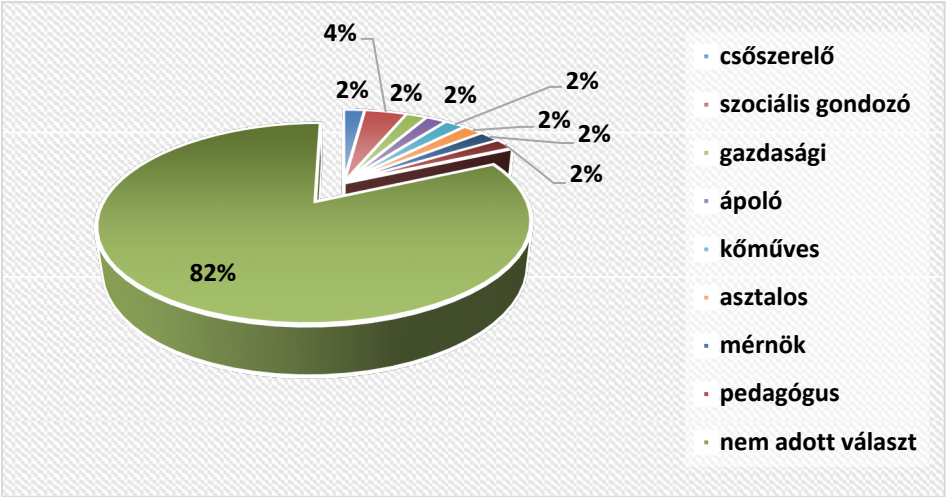

19. ábra: Válaszadók szakirányú végzettségei
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

A válaszadók 6%-a egyéb középfokú vagy felsőfokú képzettséget igénylő területen, 4%-a felsőfokú végzettséget igénylő foglalkozási területen, 4%-a gépkezelő, összeszerelő, járművezetői területen, 2%-a ipari és építőipari területen, 10%-a kereskedelmi vagy szolgáltató területen, 44%-a közfoglalkoztatásban, 12%-a mezőgazdasági területen, 2%-a nevelőszülő, 4%-a szakképzettséget nem igénylő foglalkozásban, 4%-a tanuló és 4%-a vezetői pozícióban tevékenykedik.

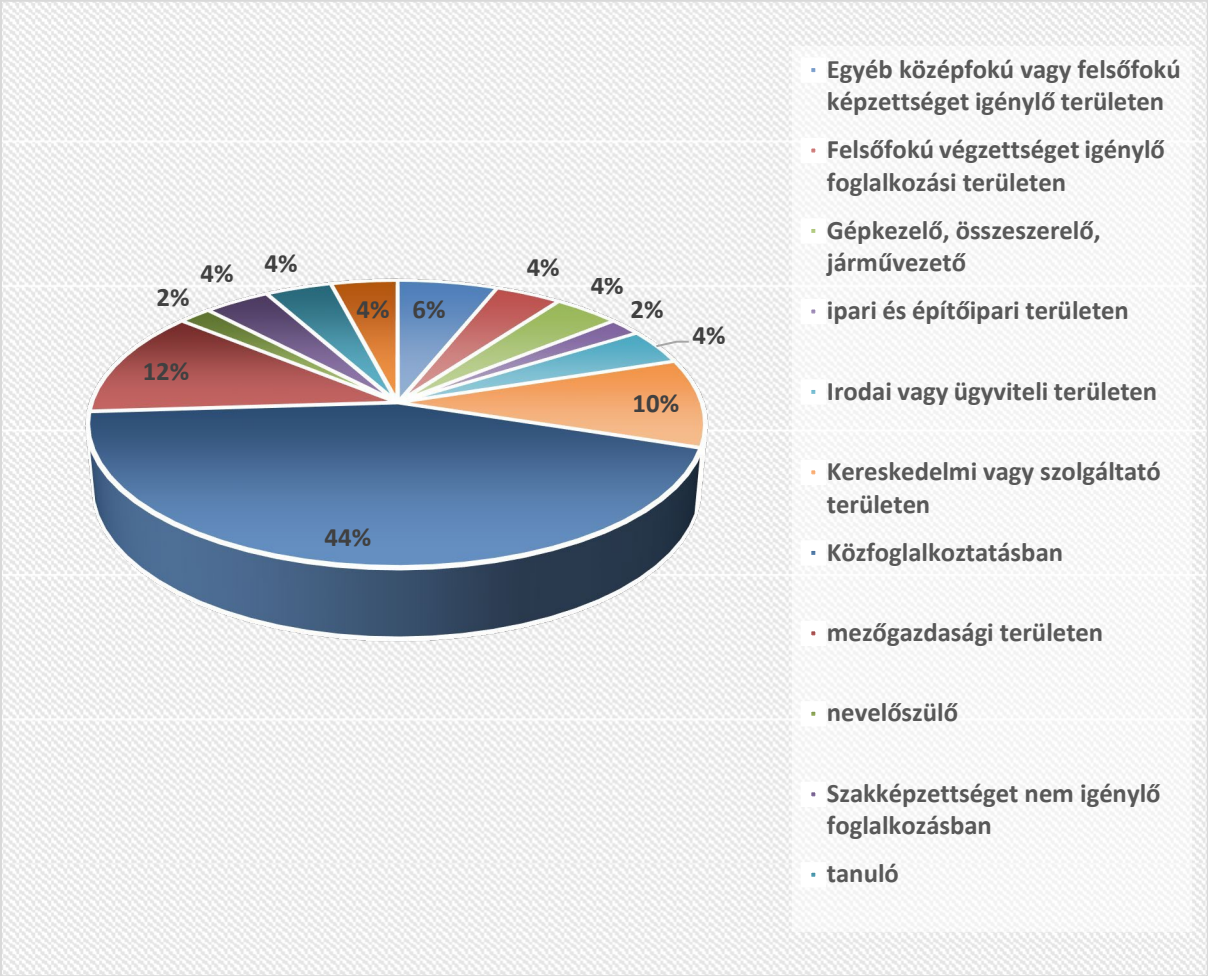

20. ábra: Válaszadók munkaköre
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Hány éve dolgozik Ön a jelenlegi munkahelyén?

A kérdezettek 11%-a még nem dolgozik, 30%-a 1 éve, 12%-a 2 és 3 éve, 14%-a 4 éve, 6%-a 5 éve, 4%-a 6 éve, 2%-a 7 és 8 éve, 4%-a több mint 10 éve dolgozik.

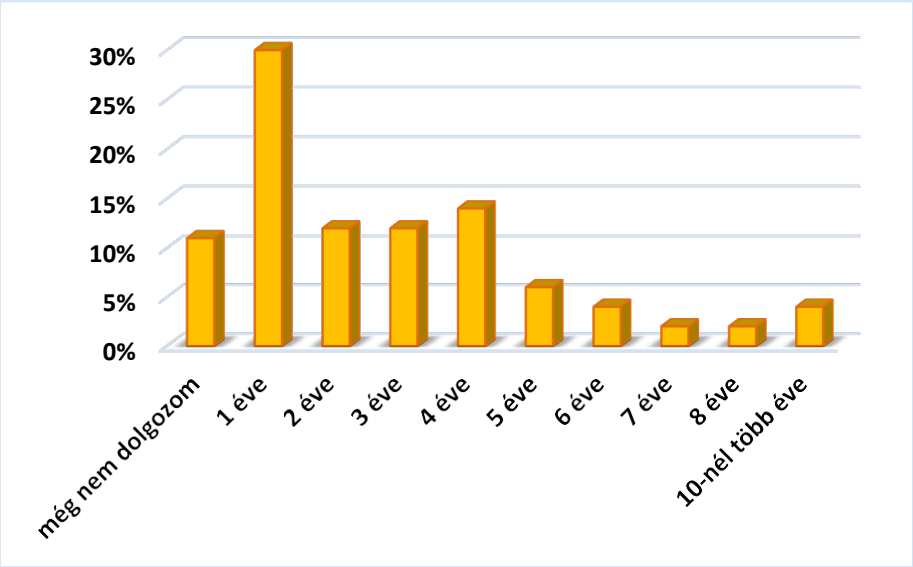

21. **ábra:** Válaszadók munkahelyükön eltöltött évek
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Dolgozik-e vagy dolgozott-e Ön a „BioSzentandrás" programban?

A válaszadók 48%-a igennel, 52%-a pedig nemmel válaszolt.

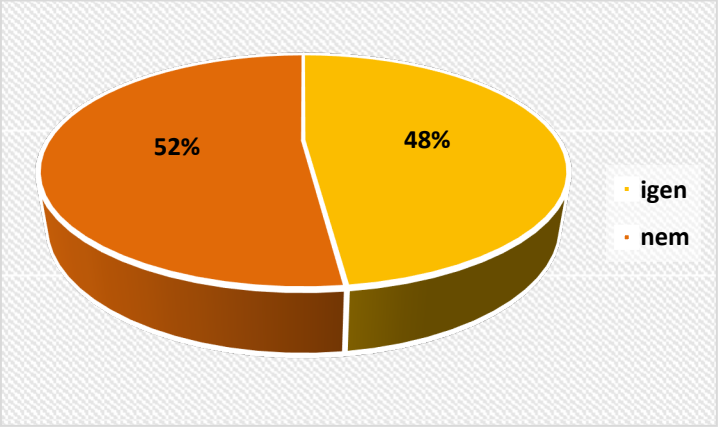

22. **ábra:** BioSzentandrás programban való munkavégzés
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Mi a véleménye „BioSzentandrás" programról? (munkalehetőséget ad, ismertté válik a település, összetartja a közösséget, értéket teremt a faluban, bevételszerzési lehetőség a szociális szövetkezetnek, turisták vonzása a településre, önkormányzati földterületek hasznosítása, település lakossága egészségesebbé válik, jövőt ad a családok számára, népességmegtartó képesség, vidék értéke erősödik, családok megélhetése javul, munkamorál fejlődik)

Az 50 válaszadó átlagosan legfontosabbnak azt gondolta, hogy ismertté válik a település (3,44). Fontosnak tartották még az önkormányzati földterületek hasznosítását (átlagosan 3,32 pontra értékelték)
Harmadik legfontosabbként értékelt szempont volt, hogy a falu értéket teremt (3,26 ponttal)
Legkevesebb pontot pedig „fiatal generáció helyben marad" feltételezés kapta (2,46 pont)

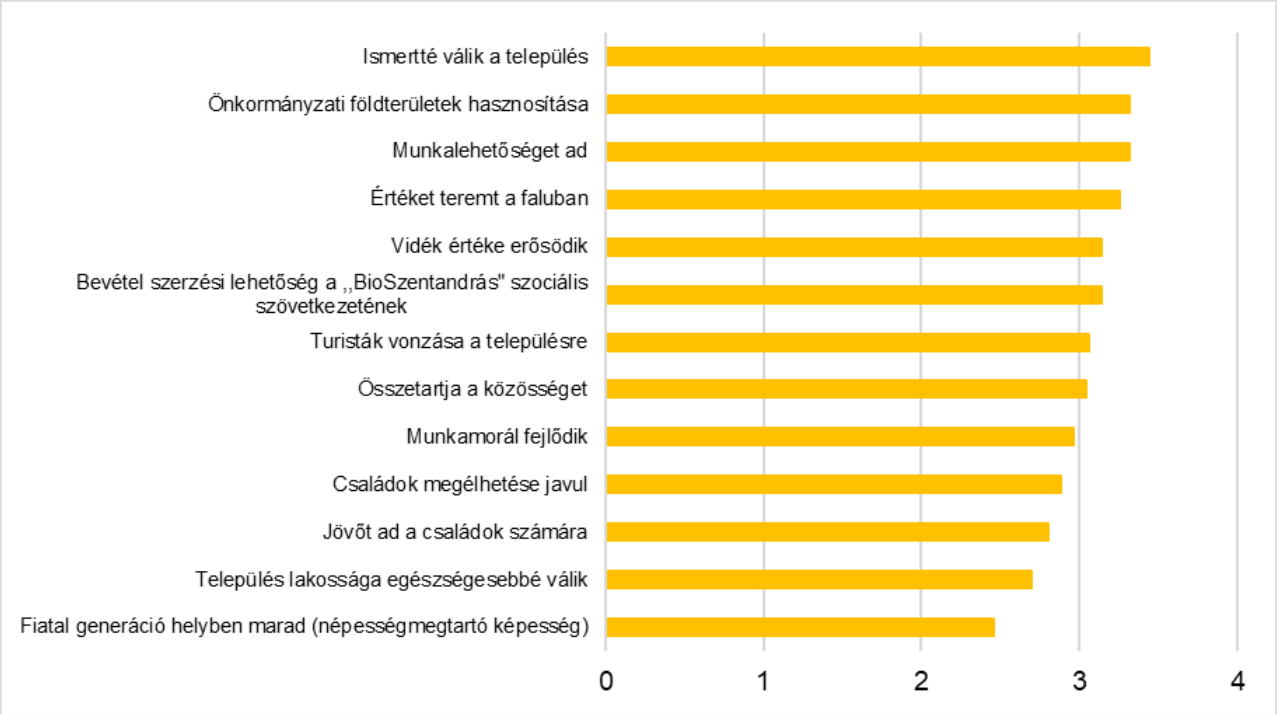

23. ábra: Válaszadók véleménye BioSzentandrás programról
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Szokott-e Ön vásárolni „BioSzentandrás” mintaboltjából?

Kíváncsiak voltunk, hogy milyen összefüggés van az válaszadók iskolai végzettsége a mintaboltban való vásárlás között? Nullhipotézisünk szerint nincs közöttük kapcsolat, melyet kereszttábla-elemzéssel és khi-négyzet-próbával vizsgáltunk. Az 50 főből 16-an (23%) vásárolnak, 34-en (68%) viszont nem vásárolnak a mintaboltban. A két változó közötti összefüggésre a Pearson-féle khi-négyzet értéke adja meg a választ. A mutató értéke 12,959 (df = 3), amely a megfigyelt szignifikanciaszinten (p = 0,05) azonos a 0,05 küszöbértéket, így a nullhipotézist elfogadjuk, tehát nincs kapcsolat a válaszadók iskolai végzettsége a mintaboltban való vásárlás között.

			vásárol		Total
			Igen	Nem	
legmagasabb iskolai végzettség	8 általános	Count	10	10	20
		% within legmagasabb iskolai végzettség	50,0%	50,0%	100,0%
	Érettségi	Count	1	8	9
		% within legmagasabb iskolai végzettség	11,1%	88,9%	100,0%
	Főiskola / Egyetem	Count	4	1	5
		% within legmagasabb iskolai végzettség	80,0%	20,0%	100,0%
	Szakmunkás	Count	2	15	17
		% within legmagasabb iskolai végzettség	11,8%	88,2%	100,0%
Total		Count	17	34	51
		% within legmagasabb iskolai végzettség	33,3%	66,7%	100,0%

3. táblázat: A válaszadók legmagasabb iskolai végzettsége és a „BioSzentandrás” mintaboltban való vásárlás kereszttábla elemzése
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Megvizsgáltuk, hogy milyen összefüggés van az válaszadók iskolai végzettsége és a közfoglalkoztatás munkaszocializációs hatása között? (Kérdőívben szereplő kérdés: Egyet ért-e azzal, hogy a közfoglalkoztatásnak munkaszocializációs hatása van?) Nullhipotézisünk szerint nincs közöttük kapcsolat, melyet ismét kereszttábla-elemzéssel és khi-négyzet-próbával vizsgáltunk. Az 50 főből 38-an (76%) egyetértettek azzal, hogy a közfoglalkoztatásnak van munkaszocializációs hatása, 12-en (24%) viszont nem. A két változó közötti összefüggésre a

Pearson-féle khi-négyzet értéke adja meg a választ. A mutató értéke 7,124 (df = 4), amely a megfigyelt szignifikanciaszinten (p = 0,129) meghaladja a 0,05 küszöbértéket, így a nullhipotézist elfogadjuk, tehát nincs kapcsolat a válaszadók iskolai végzettsége a közfoglalkoztatás munkaszocializációs hatásával való egyetértés vagy egyet nem értés között. Megvizsgáltuk, hogy az életkor befolyásolja-e a mintaboltban való vásárlást, variancia elemzést végeztünk. A varianciaanalízis során vegyes kapcsolatok (minőségi – mennyiségi ismérv) meglétét teszteltük hipotézis vizsgálattal. A varianciaanalízis vizsgálat feltétele a csoportonkénti szórásazonosság, valamint a mennyiségi változó normális eloszlása. Az ANOVA táblázat alapján a mintaboltban vásárlók átlagéletkora 38,88 év, a nem vásárlók átlagéletkora 32,88 év.

			Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
kor * vásárol	Between Groups	(Combined)	408,000	1	408,000	3,697	,060
	Within Groups		5407,294	49	110,353		
	Total		5815,294	50			

4. táblázat: A válaszadók életkora és a „BioSzentandrás” mintaboltban való vásárlás ANOVA
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Milyen összegben vásárol a mintaboltban?

A vásárló személyek átlagosan közel 4468 Ft-ot költenek

Milyen terméket/termékeket vásárol Ön a mintaboltból?

A válaszadók legnagyobb arányban zöldségféléket vásároltak. Számszerűsítve 11 fő, a fogyasztók 75%-a.

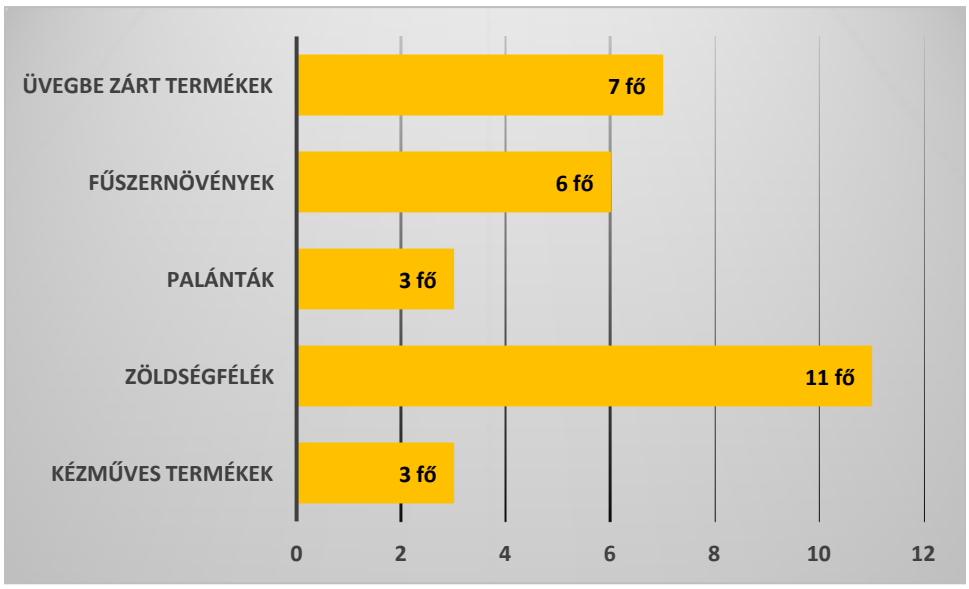

24. ábra: A válaszadók „BioSzentandrás" mintaboltjából általában vásárolt termékei
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Milyen rendszerességgel vásárol Ön a mintaboltban?

A kérdezettek 37,5%-a vásárol hetente, 31,25%-a havonta és ritkán.

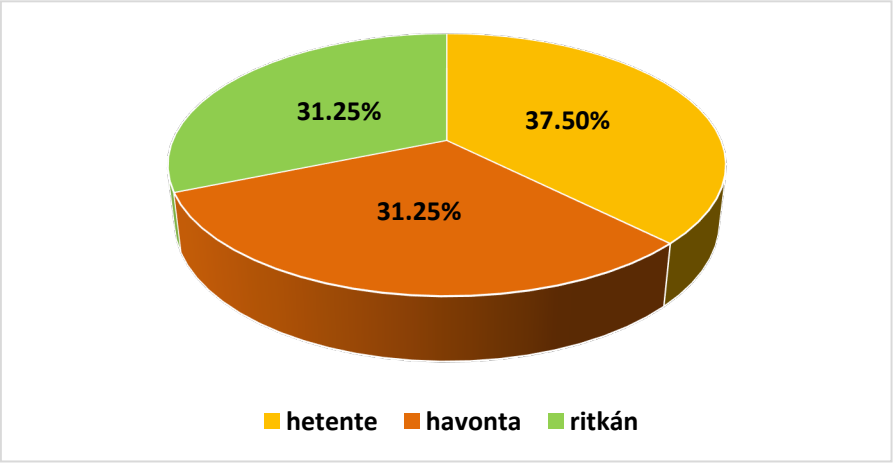

25. ábra: „BioSzentandrás" mintaboltjának látogatása gyakoriság szerint

Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Egyetért-e Ön azzal a kijelentéssel, hogy a klasszikus közfoglalkoztatás által…(szebb a település képe, rendezettebb a környezet, munkaszocializációs hatása van, értelmetlen munkát végeznek a közfoglalkoztatottak, feszültség generálódik a település lakói között)
50 fő igennel 146 esetben, nemmel 104 esetben válaszolt.

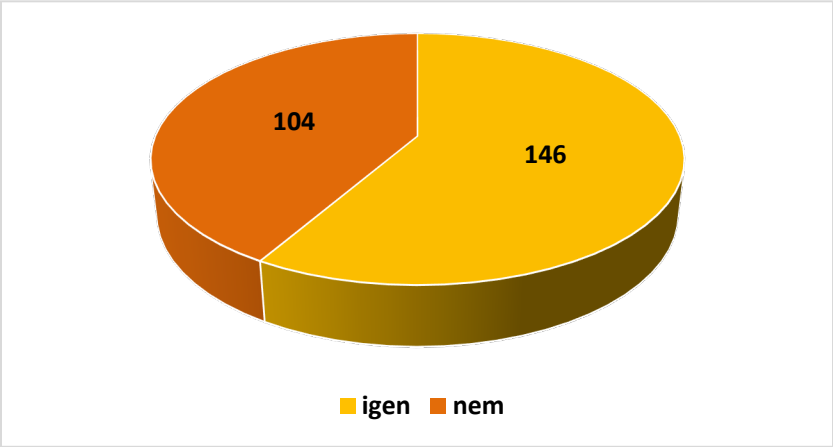

26. ábra: A válaszadók véleménye a közfoglalkoztatással kapcsolatos néhány feltevéssel kapcsolatban
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Mi a véleménye magáról a közfoglalkoztatásról?

Erre a kérdésre legtöbb esetben pozitív irányú válasz érkezett.

Ön szerint megfelelő-e a közfoglalkoztatottak bére?

A válaszadók 44%-ban válaszoltak igennel, 56%-ban nemmel.

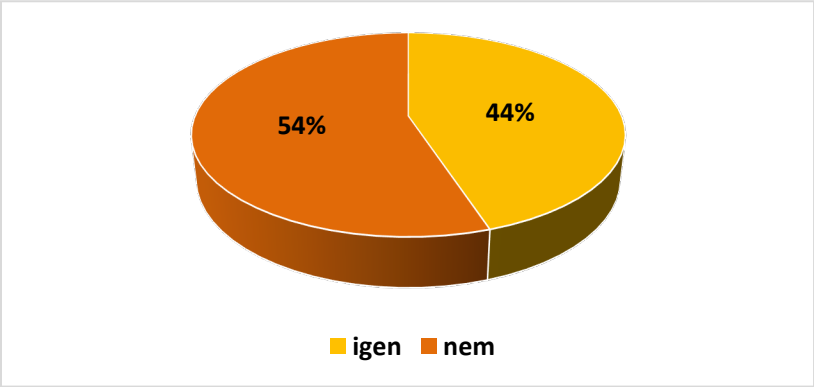

27. ábra: A válaszadók elégedettsége a közfoglalkoztatottak bérével kapcsolatban
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Ön szerint mennyi lenne a megfelelő bér a közfoglalkoztatottak számára?

A válaszadók szerint a közfoglalkoztatottak bére 153.888 Ft-ot kellene legyen. Ehhez az értékhez átlag függvény segítségével jutottunk hozzá.

Ön szerint milyen a munkanélküliek munkavégző képessége Hernádszentandráson?(egészségügyi állapot, iskolai végzettség, munkához való hozzáállás, megbízhatóság, munkatapasztalat alapján)

A válaszadók számára a legfontosabb az egészségügyi állapot volt, amely 2,68 pontot kapott. A legkevesebb értéket pedig az iskolai végzettség kapta (2,28 pontot)

28. ábra: A válaszadók véleménye a munkanélküliek munkavégző képességével kapcsolatosan
Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján

Kérdőív eredményeinek az összegzése

A válaszadók mindössze 44%-a (22 fő) vesz részt közfoglalkoztatásban jelenleg, tehát elengedhetetlen a település számára ez a fajta munkaerőforrás, mert ha nem lenne akkor sokan munkanélkülivé válnának.

A részvevők nagy arányban nyilatkoztak pozitívan a közfoglalkoztatási programról :„jó dolog, mert az embereket munkára buzdítja, hogy családjaikat ne segélyből tartsák el”, helybélieknek biztos megélhetést ad”, „munkára nevel és dolgozni tanít” , „8 általánossal nem tudok máshová menni dolgozni” , „jónak tartom azon emberek számára akik már tényleg nem tudnak máshol elhelyezkedni például: betegség”

Azonban voltak néhányan akik negatív véleményt alkottak róla :„nagyon hasznos tudna lenni a megfelelő vezetés mellett”„semmi értelmét nem látom, akiket foglalkoztatnak nem is tudják, hogy mi az a munka és dolgozni sem akarnak”

Azt a következtetést vonhatjuk le, hogy anyagi megbecsülés hiánya miatt felszínes munkavégzés jellemző a közfoglalkoztatottakra, nehéz olyan személyt találni, aki megfelelően koordinálja őket, gondolunk itt megfelelő hozzáértésre és rálátásra. A program maga azonban szükségszerű meglátásunk szerint, hiszen a vidék kevésbé bővelkedik munkalehetőségek

számával. Főként a kevésbé mobilis, nem megfelelő egészségügyi állapot és alacsony iskolai végzettségűek számára nélkülözhetetlen.

Azt a rálátást kaptuk magáról a „BioSzentandrás” programjáról, hogy kevésbé élnek a vásárlás lehetőségével a helyiek. Azt feltételeztük, hogy a helyiek élnek a program nyújtotta lehetőségekkel például vásárlási szokások, ez azonban a kérdőívből kiderült, hogy nem így van. Ez adódhat abból a feltevésből, hogy a helyiek javarészt alacsony jövedelemmel rendelkeznek és nem engedi meg az anyagi helyzetük, hogy bio termékeket vásároljanak. Viszont azt kijelenthetjük, hogy a biogazdálkodásról pozitív véleményt alkotnak, ugyanis a 9-es kérdésből kiderült, hogy a legtöbb pozitív feltevésre a „4=teljesen egyetértek” mezőt választották.

9. Összefoglalás

„BioSzentandrás” véleményünk szerint több hátráltató tényezővel is szembeállt a kezdetek elején, itt kiemelhetjük akár a lakosság hozzáállását a programhoz, miszerint: ellenállást mutattak, konfliktusok alakultak és a termékeket sem vásárolták meg. Ennek ellenére ma már elmondhatjuk, hogy 180 fokos fordulat történt ezügyben, hiszen jelenleg a helybéliek minél nagyobb odaadással veszik ki részüket a gazdaságból. Tehát összességében kijelenthetjük, hogy a kutatási kérdésünkre megkaptuk a választ, miszerint a közfoglalkoztatási program megoldás lehet az apórfalvak közösségépítő fejlesztésében a munkanélküliségi problémákon túl.

A program nagy népszerűségnek örvend, több díjat is sikerült elnyerniük. 2013-ban az Európai Territoria Innovációs Díjat, amelyről azt kell tudni, hogy Bécs mellett ők nyerték még el ezt. 2015-ben döntősek voltak az Európai Beruházási Bank (EIB) társadalmi innovációk számára kiírt pályázatán, 342 nemzetközi induló közül, egyedüli magyarként a legjobb 16 között voltak. 2019-ben pedig az E.ON Energy Globe Magyarország Díj átfogónyertesi voltak.

Ezáltal kijelenthetjük, hogy BioSzentandrás sikere a tudatosan tervezett munka és a közösségfejlesztésre organikusan építkező rendszer együtthatója.

A falvak és a vidék helyzete sok tényező együtt állásának hatásán múlik. Fontos kérdés a jövőre nézve az is, hogy ezek a kistelepülések a térképen maradnak-e, vagy sem. Nagy értékek vannak a falvakban, amelyeket ki kell használni. Úgy tűnik ez Hernádszentandrásnak sikerült is, hiszen egy olyan komplex gazdaságot hoztak létre, amely helytáll a régió szereplői között. Ennek kapcsán a Hernádszentandrás a BioSzentandrásnakköszönhetően már nem egy halmozottan hátrányos „szürke” kis település a régióban, hanemegy olyan abaúji kistelepülés, ami híres a termékeiről, marketingstratégiájáról, az ökogazdálkodásáról. Ez nagyon példaértékű és követendő példa a többi település számára is.

A 2020-ban váratlanul kialakult SARS-CoV-2 vírus okozta világjárvány és a vele járó pandémiás helyzet következtében az ökogazdálkodás megrendült ugyan, de sikerült alkalmazkodniuk ehhez a rendkívüli élethelyzethez, mely ugyan csak az innováció iránt való elkötelezettségüket és szakmai rátermettségüket tükrözi.

Az összegzés alapján látható egy általunk készített SWOT elemzés:

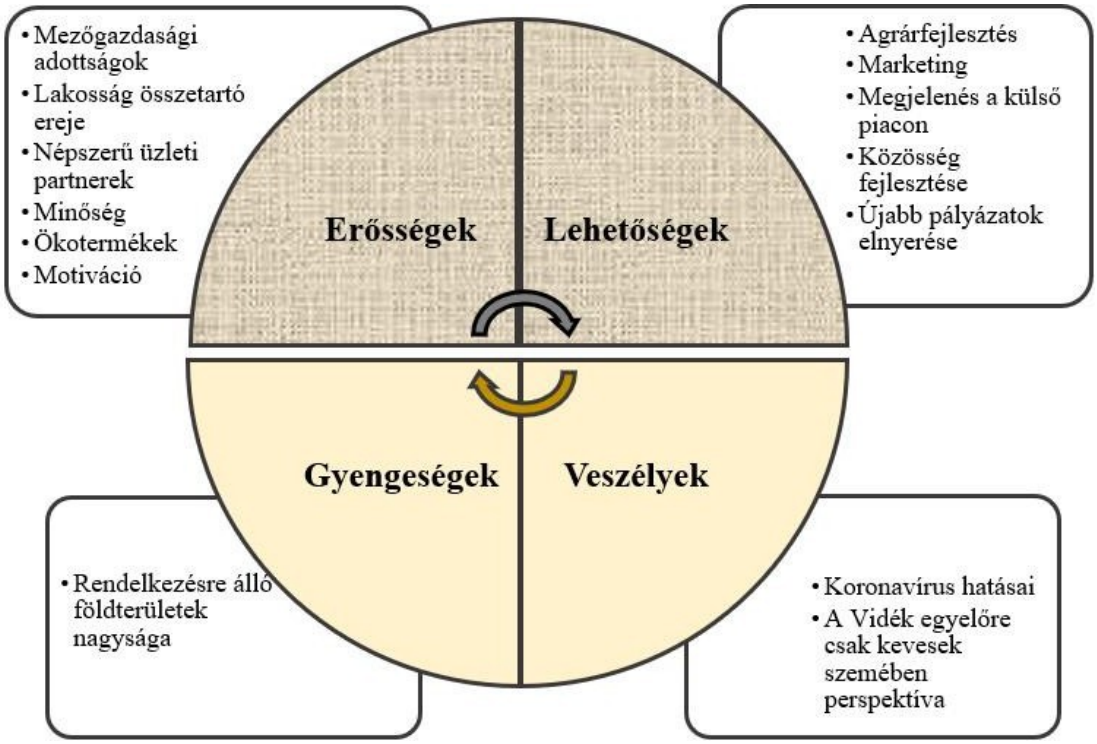

29. ábra: BioSzentandrás SWOT elemzése
forrás: Saját szerkesztés

„Magyarországnak a Vidék az egyetlen tartaléka, az egyetlen hátországa, az újrakezdés földje. Az a hely, ahol a csend tapintható, a természet egysége – melyet az emberi civilizáció szétzilált – még megteremthető…” (Üveges, 2021)

Irodalomjegyzék

Állami Számvevőszék (2013): Jelentés a közfoglalkoztatás és a hozzá kapcsolódó képzési programok támogatási rendszere hatékonyságának, eredményességének ellenőrzéséről. Budapest, 125. o.

Alpek B. Levente, Tésits Róbert (2019): A foglalkoztathatóság térszerkezeti és települési dimenziói Magyarországon Területi Statisztika 59. évf. 4. szám, pp. 381–389.

Bacsik Mária (2012): Vissza a munka világába: A közfoglalkoztatás útján Jász- Nagykun-Szolnok megyében, Economica, 98. old

Bass László. (2010): Az „Út a munkához" program hatása – egy kérdőíves felmérés tapasztalatai. Esély, 1., 46-64.

Cseres-Gergely Zsombor, Molnár György (2014): Közfoglalkoztatás, segélyezés, elsődlegesés másodlagos munkaerőpiac. In: Társadalmi riport. Tárki, 204–224.

Csoba Judit (2010a): A közfoglalkoztatás régi-új rendszere. Útközben az „Út amunkához" programban. Esély, 1., 4–24.

Csoba Judit (2010b): Segély helyett munka." A közfoglalkoztatás formái és sajátosságai

Csoba Judit, Frey Mária G. Fekete Éva Lévai Márta Soltész Anikó (2007): Szociális gazdaság kézikönyv kiadja az országos foglalkoztatási közalapítvány Budapest

Dabasi Halász Zsuzsanna (2011): Munkaerőpiac és foglalkoztatáspolitika.Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc

Defourny, J. (2001): "From Third Sector to Social Enterprise", in Borzaga, C. & Defourny, J. (eds) The Emergence of Social Enterprise, London and New York: Routledge, pp. 1-28.

Defourny, J., Nyssens, M. (2008) "Social Enterprise in Europe: Recent Trends and Developments", Social Enterprise Journal, vol. 4, no 3, pp. 202-28.

Fazekas Károly (1997): VÁLSÁG ÉS PROSPERITÁS A MUNKAER ŐPIACON A munkanélküliség regionális sajátosságai Magyarországon 1990-1996 között

Fekete Dorottya (2020): Szociológiai Szemle 30(3): 70–95. „Nekem ez most jó a kislány végett", Női tapasztalatok a közfoglalkoztatási programról 90. oldal

Frey Mária (1993): A közhasznú foglalkoztatás munkaerő-piacihatásai. Munkaügyi Szemle, 37. évf. 5. sz. 30–37.)

Frisnyák Sándor (1961): A Hernád-völgy földrajzi térképe. – Borsodi Szemle 5, pp.171–176.

G. Fekete Éva (2006): Hátrányos helyzetből előnyök? Elmaradott kistérségek felzárkózásának lehetőségei az Észak-magyarországi régióban, Észak-magyarországi Stratégiai Füzetek,

3. évf. 1. szám pp. 54-69.

G. Fekete Éva (2011): Önkormányzatok és civil szervezetek helyi foglalkoztatási kapacitásainak növelési lehetőségei), kutatási jelentés, Miskolc

G. Fekete Éva, Bereczk Ádám, Kádárné Horváth Ágnes, Kiss Julianna, Péter Zsolt, Siposné Nándori Eszter, Szegedi Krisztina (2017): Alapkutatás a társadalmi vállalkozások működéséről, OFA kutatás, Miskolc

G. Fekete Éva, Lipták Katalin (2014): Közfoglalkoztatásból szociális szövetkezet? In:Lukovics M., Zuti B. (szerk.) A területi fejlődés dilemmái. Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Szeged,123–142.

G. Fekete Éva, Lipták Katalin (2014): Közfoglalkoztatásból szociális szövetkezet? 131.oldal

G. Fekete, Éva, Lipták, Katalin (2010): Relationships between public employment and regional development In: Beauclair, A. (ed.): Regional responses and global shifts: actors, institutions and organisations. Annual international conference RSA 2010., 1–11.

Héra Gábor, Ligeti György (2006): Módszertan Bevezetés a társadalmi jelenségekkutatásába Osiris Kiadó Budapest

Jeney L., Varga Á. (2016): A felzárkóztatás eredményei és kudarcai az Encsijárásban. – Területi Statisztika 56 (2): pp. 183–208.

Kálmán Judit (2014): A közfoglalkoztatási programok háttere és nemzetközi tapasztalatai 57. old

Káposzta József, Nagy Henrietta, Kollár Kitt (2010): Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megye leghátrányosabb helyzetű kistérségeinek településszerkezeti, foglalkoztatási jellemzői az EU- csatlakozás óta eltelt időszakban, Területi Statisztika, 50. évf. 6. szám, pp. 641-658.

Karádi L. (2016): Fókuszban az önkormányzati tagsággal rendelkező szociális szövetkezetek.

Kollár Kitti (2012): A hazai hátrányos helyzetű kistérségek főbb térgazdasági összefüggései, Ph.D. értekezés, Gödöllő, 165 p.

Koltai L. – Bördős K. – Csoba J. – Herczeg B. – Hamza E. – Megyesi B. – Németh N. –Rácz K. – Szabó D. – Váradi M. – Varga E. – Virág T. (2018a): A közfoglalkoztatás hatása a helyi gazdaságra, helyi társadalomra. Budapest: Hétfa Kiadó 8.oldal

Lipták Katalin (2020) A közfoglalkoztatás jelentősége Borsod-Abaúj-Zemplén megyerurális településein, Tér és Társadalom, 4. old

Longa Anna Zsófia (2009): A szociális szövetkezetek, mint a gazdaság harmadik[szociális] szektorának szereplıi, Glossa Iuridica, I. évf. I. szám,

McMurtry, J.J. (2004): “Social Economy as Political Practice”, International Journal of Social

Economics. Vol. 31, No. 9, pp. 868 – 878.

Neamtan, N. (2002): The Social and Solidarity Economy: towards an 'Alternetive' Globalisation, (backgroundpaper) Langara College, Vancouver, June 14-16.

Németh L. (2012): A szociális szövetkezetek jellemzői és tényszerű adatai. Szövetkezés, 33(1–2): 136–145.

Németh L. (2013): Szociális szövetkezet meghatározása. Szociális Szövetkezetek Országos Szövetsége (SzoSzöv).

Ördögh Sándor (2002): Kiszorítja-e a közcélú munka a közhasznúmunkát? Munkaügyi Szemle, 1., 12–22.

Pethő Attila, Győri Zsuzsanna, Németh Bernadett, Feke Nikolett, Simon Ferenc (2010): A szociális szövetkezetek működési modelljének kidolgozása a foglalkoztatás elősegítése érdekében –Budapesti VállalkozásfejlesztésiKutatóintézet (Budapest)

Prókai Orsolya (2005): A nonprofit szervezetek szerepe a szociális gazdaság foglalkoztatási kapacitásának bővítésében (diplomamunka - Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Szociológiai és Szociálpolitikai Tanszék)

Ragadics Tamás (2020): Civil Szemle XVII. ÉVFOLYAM 3. SZÁM 88-89. oldal

Simkó J. – Tarjányi O. (2011): A szociális szövetkezetek és a támogatásukat célzó programok

Simkó János, Tarjáni Orsolya (2011): A szociális szövetkezetek és atámogatásukat célzó programok vizsgálata, Országos FoglalkoztatásiKözalapítvány (Budapest)

Soltész A. (2012): A szociális szövetkezetek fenntarthatósága. „A szociális szövetkezet, mint helyi közösségi innováció" nemzetközi konferencia, 2012. október 18. Szekszárd: PTE Illyés Gyula Kar

Szemán Judit (2018): A szociális szövetkezetek működésének tapasztalatai Magyarországon, szerk.: Torgyik Judit Néhány társadalomtudományi kutatás ésinnováció

Tajti József (2009): A foglalkoztatáspolitikai eszközök működése 2008-ban. Budapest: Foglalkoztatási és Szociális Hivatal

Tikász Ildikó Edit (2007): A népességmegtartó és népességeltartó képesség vizsgálata a Püspökladányi kistérségben AGRÁRTUDOMÁNYI KÖZLEMÉNYEK, 2007/26. KÜLÖNSZÁM

Tóthné Sikora Gizella (2002): MUNKAERŐPIACI ISMERETEK 2002 8.oldal

Váradi Mónika (2010): A közfoglalkoztatás útjai és útvesztői egy aprófalvaskistérségben. Esély, 1., 79–100.

Váradi Mónika (2016): Értékteremtő közfoglalkoztatás periferikus vidéki terekben.Esély, 1., 30–56.

Virág Tünde, Zolnay József (2010): Csapdába került önkormányzatok, csapdában tartott szegények – közfoglalkoztatás a Cserehátón. Esély, 1., 119–130.
vizsgálata. Budapest: Országos Foglalkoztatási Közhasznú Nonprofit Kft.

Internetes források:

http://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/miskolchelyzetkep.pdf (2021.10.10. 12:31)
https://www.hernadszentandras.hu/foldrajzi-elhelyezkedes/ (2021.10.13. 15:28)
https://www.teir.hu/helyzet-ter-kep/kivalasztott-mutatok.html? (2021.10.17. 12:31)
https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/regiok/miskolchelyzetkep.pdf (2021.10.20. 17:03)
https://www.kormanyhivatal.hu/download/d/b3/70000/Amit%20a%20k%C3%B6z foglalkoztat%C3%A1sr%C3%B3l%20tudni%20kell.pdf (2021.10.29. 15:39)
http://muszosz.hu/alapszabaly (2021.11.02. 22:08)
https://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/tajekoztato-a-szocialis-szovetkezetekrol (2021.11.02. 23:12)
https://sites.google.com/site/szeraprogramjai/tervezett-programok/szocialis-szoevetkezet (2021.11.09. 21:58)
https://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/borsod-abauj-zemplen-megye-fotogaleria) (2021.11.10. 14:44)
https://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/mekkora-a-kozfoglalkoztatasi-ber-osszege (2021.11.10. 17:39)
https://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/ertekteremto-kozfoglalkoztatas (2021.11.13.16:05)
https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100106.tv (2021.11.15. 16:30)
https://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/tajekoztato-a-szocialis-szovetkezetekrol(2021.11.18. 16:50)
www.bioszentandras.hu (2021.11.18. 18:48)
www.kozfoglalkoztatas.bm.hu (2021.11.18. 20:03)
http://docplayer.hu/5805556-A-szocialis-szovetkezetek-mint-a-gazdasag- harmadik-szocialis-szektoranak-szereploi.html?fbclid=IwAR2g4PFqdw0mqlUWNeu28zOfP6LihABurBLa9qWa3sJO1ifF

iHjd0Y6L2UY (2021.11.18. 22:20)
CIRIEC (International Centre of Research and Information on the Public, Social andCooperative Economy) (2007): The Social Economy int he european Union (2021.11.19. 13:31
KIEMELT PÁLYÁZATI FELHÍVÁS a Társadalmi Megújulás Operatív Program Szociális gazdaság és a munkaerő-piaci szolgáltatást nyújtó civil szervezetek kapacitásfejlesztését célzó programok megvalósításával összefüggő szakmai fejlesztések c.kiemelt pályázati felhívásához (2021.11.20. 17:23)
https://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/a-kozfoglalkoztatashoz-kapcsolodo-kepzesi-programokrol (2022.04.13. 13:30)
https://kozfoglalkoztatas.kormany.hu/sui-generis-tagi-munkavegzes-jogviszonyra-vonatkozo-tudnivalok (2022.04.15. 14:36)

Egyéb források:

Módszertani kézikönyv szociális szövetkezetek számára 2019.
Nemzeti Vidékstratégia 2012 – 2020
Opten céginformációs szolgáltató adatbázisa
PÁLYÁZATI ÚTMUTATÓ a Társadalmi Megújulás Operatív Program Szociálisgazdaság fejlesztése a konvergencia régiókban c. pályázati felhívásaihoz
Szociális gazdaság fejlesztése a konvergencia régiókban c. pályázati felhívásaihoz Kódszám:TÁMOP-2.4.3.D-2-13/1
Üveges Gábor Hernádszentandrás polgármester, interjú (2021)

MELLÉKLETEK

Interjú Üveges Gábor polgármester úrral 2021

El tudná mondani nekünk, hogyan indult ez a program?

Ami az egészet életre hívta, a fő motiváció az volt, hogy én tizenévesként csöppentem bele Hernádszentandrásba, tehát van egy családi kötelékem a településhez. Azt láttam, hogy ürülki a népesség, a fiataloknak nem lehet perspektíva ez a falu, én sem itt képzelem el a jövőmetez volt a kiinduló pont. Sokkal jobban kezdett érdekelni, a politikai része is, de még jobbanérdekelt az, hogy hogyan tudnám ezt abban a közösségben kamatoztatni, ahol élek, ahol aztérzem, hogy kezd kiürülni minden, kezd a vége felé közelíteni minden.

22 éves voltam amikor itt alpolgármester lettem, egy civil szervezetet hoztuk létre és 2006-tól vezetem polgármesterként. Első körben közösségi rendezvényeket szerveztünk, az elszármazotti kört is felkutattuk. Az, ami egy kicsit az életszagot vissza tudja hozni a mindennapokba, lüktetést tud hozni egy közösségnek ezekkel kezdtük úgy megalapozni. Akkoriban pályázatokból nagyon kevés volt, mostanában az már egy nagy munníciónak számít. Elkezdtük összerakni egy nem feltétlenül anyagi forrást igénylő dolgot, ami az embereket megmozgatta, kicsit elkezdett valami lüktetni. Eltelt 2-3 év és így érünk el 2010-ig. Innentől kezdődött el minden.

Alapvetően nagyon nagy volt a munkanélküliség a térségben. Most alapvetően azt szokták mondani, hogy aki el akar menni dolgozni, az talál is munkát.

Már akkor is azt éreztük, hogy lehet kritizálni fölfelé állandóan (azért nincs munkahely, mert nem teremtenek), mégis elkezdtünk többen gondolkodni azon, pedig sok mindenre seanyagi se egyéb megoldás nem volt, hogy mi lehet az a helyi válasz, amit mi teszünk annakérdekében, hogy ez 10-15 év múlva ne ugyanígy legyen. Ezen elkezdtünk matekozni, ami olyan 1-1,5 év volt alapvetően.

2010-ben a település egy sajátos felzárkóztatási programmal, az oktatás és a „képessé tevés" módszertana köré épülő zöldségtermelő biokert létesítésére adott be pályázatot és el is nyert28 millió forintot. Találtam 25 vállalkozó személyt, akik hajlandóak voltak kapát-kaszát ragadni a változásért és ők lettek a biocsapat tagjai. Ekkor még csupán közel 6 ezer négyzetméteren történt az ökogazdálkodás.

Az induláshoz szükséges volt azonban olyan elméleti oktatásra, mely mezőgazdasági ismeretekkel ruházta fel ezt a vegyes társaságot. A gyakorlati képzés céljából hétköznap délutánonként jártak a mintagazdaság területén, valamint a szombati napjukat is rászánták a

kezdeti biocsapat tagjai a gyakorlati tudás megszerzésére.
2010 decembere volt a kezdet, amikor is érkeztek a külső impulzusok és kisebb ellenállás volt tapasztalható. A bírálók a hétvégi szabadidő feláldozásával járó munkát kritizálták, s ennek a következtében a közös munkából eredtek konfliktusok. Ezeken a mélypontokon túl kellett lendülnünk. Az elsőként három év azzal telt el, hogy az emberek megtanuljanak közösen dolgozni, és hogy sikeresen együtt tudják kezelni a külső és belső konfliktusokat. Erre pedig azért volt szükség, hogy a cél ne vesszen el.
Összességében elmondható, hogy hosszú időt igényel egy ilyen kezdeményezés esetében, hogy egy kulcsszereplőkkel rendelkező rendszer alakuljon ki.
Az első időszak nehézségekkel teli volt, mert gyakori volt a szelekció. Ez azonban más szemszögből nézve javára vált a csapatnak, ugyanis csak azok maradtak a programban, akik elkötelezték magukat.
Kezdetben érzékelhető volt az, hogy a személyes konfliktusok rávetültek a programra és csak kívülről voltak vásárlók, a településről nem.

Be tudná nekünk mutatni a program hátterét?

Eredetileg „BioSzentandrás" foglalkoztatási programként indult. A programba részt vehetett bárki, aki vállalta, hogy hétvégenként részt vesz a képzésen, rendszeresen művelia saját kertjét és dolgozik a közösségi mintakertben. De úgy láttuk, hogy ez egy forrás kitettrendszer, mi is pályázatokból próbáljuk erősíteni. Menet közben tehát létrehoztuk a szociálisszövetkezetet is a rendszer köré, (ez egy önkormányzati kezdeményezésként indult). Az önkormányzatnak a kft-je szállt be ebbe, mint egy, aki ezt a gazdasági részét viszi. 2017-tőlaz önkormányzat már jogilag nincs ebben benne, hanem az önkormányzat kft-je és a szociális szövetkezet viszi tandemben BioSzentadnrásnak a működtetését.
Összesen 25 önkéntessel indult a program, a csapatban pedig romák és nem romák, munkanélküliek, foglalkoztatottak is részt vettek a megtermelt zöldségekből rájuk eső rész fejében. Tehát kezdetben heterogén volt a társaság és önkéntes alapon történt a kezdeményezésbe való becsatlakozás. Egy olyan gazdasági modellt terveztünk kialakítani, amely a természeti és társadalmi adottságok kihasználására épül és a hagyományos paraszti gazdálkodás elemeit ötvözi a legújabb technológiával, munkaszervezési és marketing irányzatokkal.

Mik voltak a program céljai?

A projektnek több célja volt, fő célként a szegénység és a társadalmi kirekesztettség elleni küzdelmet definiálták. A célok között szerepelt a passzivitás megtörése, a tudás és készségek fejlesztése segítségével. A szegény kultúrákra ugyanis jellemző, hogy reménytelenségbe temetkezve nem képesek kilépni a passzivitás ördögi köréből.
Másik célként megfogalmazható, hogy a fizetett munkával rendelkezők rétegét akartuk gyarapítani. Ennek keretén belül az önellátás megismertetését is célként tűztük ki, mivel eza település hosszú távú előrehaladásának egyik kulcsa.
Harmadik célként a még ki nem aknázott erőforrásokra helyeztük a hangsúlyt (jó minőségű termőföldek a település környékén, zöldségtermesztés múltbéli hagyományai, piacok viszonylagos közelsége). Továbbá a rendelkezésre álló támogatások igénybevétele is hangsúlyos részt képez, beleértve a társadalmi, foglalkoztatási és vidékfejlesztési programok által elérhető forrásokat.
Egy vállalkozás alapú konstrukcióról van szó, mely nem önkormányzati tevékenység. Ebből adódóan létrehoztunk egy Nonprofit Kft-t (ökotermelés, értékesítés, szolgáltatás, marketingés kommunikáció), és 2016-ban egy Szociális Szövetkezetet (feldolgozás, kézműves termék előállítás), mely jelenleg a „Fókusz" pályázatnak köszönhetően segíti a foglalkoztatás bővülését.

Tudna nekünk beszélni Hernádszentandrásról?

A 425 fős egykori agrártelepülésnek kiváló adottságai vannak.
A Hernád völgyének közepén található település körül első osztályú gabonaföldek találhatóak. Ennek oka, hogy a középkötött réti öntéstalaj a Hernád hordalékával gazdagodott az idők során
A település másik kincse a víz. Bárhol kutat ásnak, ott ivóvíz jön a felszínre. A mezőgazdasági tevékenységhez pedig szükség is van rá, hiszen csepegtető öntözőrendszerrel működnek a fóliasátraink. A jelenlegi 2,5 hektáros megművelt terület feleönkormányzati tulajdonban áll, míg másik hosszú távú bérlet szerződés alapján használhatnak fel. Ez a terjeszkedési esélyeket rontja a kezdeményezés számára, azonban szerencsére vannak terveink a bővítéssel kapcsolatban.

A programban milyen formában vesznek részt a foglalkoztatottak?

A BioSzentandrás program főszereplői a helyi – jobb életminőségért tenni akaró – emberek, akiket lassan 10 éve egy olyan csapat segít, akik azon munkálkodnak, hogy a termeléstől az értékesítésig kiépítsenek egy olyan utat, mely korszerű és hosszútávon versenyképes lesz a piacon.

Bérük közel sem versenyképes az itt dolgozóknak, hiszen uniós támogatási és közfoglalkoztatási programokból valósul meg a finanszírozásuk.
Bár továbbra is a szociális munkaadás maradt a tevékenységünk alapja, 2016-ban már két dolgozót a biogazdaság megtermelt pénzéből foglalkoztattunk, 2018-ban már a támogatott foglalkoztatottak mellett 4 fő a piaci alapú foglalkoztatottak száma.
A munkatársak közül 6-7 fő a kertészetben, 2 fő a feldolgozásban, az 1-2 fő a kézműves termékek gyártásánál van jelenleg a rendszerben. Fő célunk, hogy 1-2 éven belül 8-10 fő legyen a saját, piaci alapú foglalkoztatás. Továbbá célként jelenik meg a szolgáltatási láb erősítése és az ökoturisztikai beruházások megvalósítása, valamint az, hogy partnerekkel közösen térségi márkává váljon BioSzentandrás, mely képes a „franchise-szerű" bővülésreis.
A csapat munkáját ma már egy menedzsment is segíti. Hiszen míg én intéztem a logisztikai feladatokat, de a rendszer megerősödésével szükséges volt szakembereket is bevonni az operatív folyamatokba, akik egyre inkább önállóan viszik a napi ügyeket:
Az első 3 évben szakmai feladatok koordinációjáért egy több éves vidék- és térségfejlesztési tapasztalattal rendelkező szakember felelt.
A menedzsmentet, a rendszer és a brand építését, a kommunikációs feladatokat a projekt kezdetétől többnyire én végzem, én intézem a sajtókapcsolatok és megjelenések kezelését is.
A projektben egy szakképzett, agrárvégzettségű kertvezető is tevékenykedik napi 8órában.
Az értékesítési vezető a kertvezetővel együtt mozgatják az egész folyamatot, emellett az értékesítéssel járó feladatokkal, termékfejlesztéssel, termékkosarak kialakításával is ő foglalkozik. Az online marketing, a kreatív feladatok, a Facebookoldal folyamatos frissítése, valamint a rendezvényszervezés szintén az ő területe.
2018. augusztus 1-től önálló üzemvezetője lett a feldolgozási részlegnek, így amennyiségi növekedés mellett a „bérgyártás" is jelentős kapacitásnövelést biztosít.

Hol zajlik a növénytermesztés?

1.A „BioSzentandrás Kertészet" - A 10-11 hónapossá vált zöldség-termesztés az alábbi keretek közt működik: 2,5 ha művelésbe bevont terület, 1 polikarbonát melegház, 6 nagylégterű fóliasátor, melyeket környezetbarát módon fűtenek; öntözőrendszer, termékraktár. A levendula-ültetvény 2000 m^2. 2015 őszén 1 hektár gyümölcsössel bővült agazdaság (szilva, alma).
Az „Ízek Háza – BioSzentandrás Feldolgozóüzem" épülete önkormányzati tulajdonban van, míg a berendezés a BioSzentandrás Nonprofit Kft tulajdona, melyet 2014-ben pályázatiforrásból szereztek be. Az épületet az önkormányzat szintén pályázati forrásbólkorszerűsítette, melynek

hivatalos átadása 2015. július elején megtörtént.
3.A „Minden, ami…” épületében történik a kézműves tevékenység, s ez ad helyt a termékraktárnak, valamint a bemutatóteremnek. Ehhez kapcsoltan működik egy 15 négyzetméteres hűtőkamra.

Fel tudná nekünk sorolni, hogy milyen termékekkel jelennek meg a piacon?

Szabadföldi és melegházi termelés során 2,5 hektár területen, mintegy 30 fűszernövényt és25 féle zöldséget termesztünk. A 2000 négyzetméteres levendulaültetvényük jelenti anépszerű kézműves termékeink alapanyagát. 2014-ban egy ESZA pályázat elnyerésének köszönhetően hozhattuk létre a zöldségek, gyümölcsök, valamint a gyógy- és fűszernövényfeldolgozásra alkalmas üzemrészünket, melyben egy napkollektoros aszaló berendezés is helyet kapott. Ezáltal nem csupán a kínálati paletta bővült, hanem magasabb foglalkoztatásiszínvonalat és stabilabb gazdasági helyzetet érhettünk el.
2015 őszén egy fűthető polikarbonát melegházzal, új fűtési rendszerrel, öntözési rendszerrel bővült az infrastruktúra, további egy hektáron gyümölcsöst hoztunk létre, mely szervesen egészíti ki a bogyós gyümölcsök (josta, feketeribiszke) kínálatát.
2015 nyár közepétől működik az „Ízek Háza” korszerű feldolgozó üzem, ahol a termékkülönlegességek széles választéka kerül elkészítésre, a kézműves termékek egy korszerűen felszerelt helyiségben készülnek. Az érdeklődőket és a vásárlókat a kertészet mellett egy hangulatos termékbemutató terem fogadja, ahol megismerhetik a település termékkülönlegességeit, emellett a webáruházból is meg rendelhetik a kínált árukat.
BioSzentandrás termékkínálata igen széleskörű, találkozhatunk a webshopban üveges termékekkel, palántákkal, zöldségekkel, ehető virágokkal, fűszernövényekkel, ajándékutalványokkal, kézműves- és ajándéktárgyakkal, valamint csomagajánlatokkal.
Üvegbe zárt termékek:
zöldségbefőttek
szörpök
lekvárok
Palánták:
Zöldségpalánták szezonálisan, a fűszernövények májustól szeptemberig kaphatók. A termékek kínálatában szereplő palánták előrendelésére is van lehetőség. A palántákat fűtöttpolikarbonát házban nevelik, így lehetőség van azon vásárlóinknak is rendelni, akik fólia sátorban szeretnének termeszteni. A növények kezelésével kapcsolatban szakmai tanácsadást nyújtanak a kertészet szakértői.

A palánták között kiemelt figyelmet kap a levendula tövek forgalmazása. Telepítésre kész,saját nevelésű levendulatöveket kínálnak, amelyek a későbbiekben sokféle felhasználási lehetőséget nyújtanak.
Zöldségek: paprika, paradicsom, salátafélék, hagyma, gyökérzöldségek, bab, borsó, uborka, tökfélék
Ehető virágok
Hajtatott zöldségek
Fűszernövények (25 fajta)
Kézműves termékek: különböző táskák, akár egyedileg hímzett párnák, babák éscsokrok szerepelnek a kézműves termékek kínálatában főként levendula felhasználásával.
Ajándékutalványok és ajándéktárgyak

A termékcsalád tesztelését 2012-ben kezdtük el és a fajtaválasztékot is ez alapján alakítottukki, az igények felmérése után. 2014-től már minőségi kontroll is bekerült a rendszerbe. Vagyis miután a kertészet leszedi a zöldségeket azok minőségkontrollra kerülnek és csak ezután kerül sor a lemérésre és csomagolásra. Majd ez követően a „Minden, ami…" nevű házba kerülnek a termékek és onnan megy a kiszolgálás.Minden héten van hírlevél, amely összefoglalja, hogy milyen termékek elérhetőek azon a héten és információkat nyújt a vásárlók számára. A rendelések leadása e-mailen és telefonontörténik, és ehhez igazítjuk a zöldségek leszedését, összekészítését.

Melyek a legnépszerűbb termékek?

A legkeresettebb termékek éttermi körben a salátafélék, bébi méretű zöldségek, paprika, paradicsom. Ezeken kívül megfigyelhetjük, hogy fűszernövények is feltörekvőben vannak. Holtidőszakban kínálunk ehető virágokat, ezeket tasakokban, dobozokban vásárolják fel az éttermek. A minimális költségű, hajtott növények, csírák iránt is mutatkozik kereslet.
Minden időszaknak meg van a saját növénye, ami felfuttatható és emellett a holtidőszakokrais vannak tipikus termékek: karácsonyi ajándékok a téli időszakban; holtidőben kézműves termékek, március áprilisban palánták.

Milyen partnerekkel állnak üzleti viszonyban?

Hotel Eger & Park
Első Mádi Borház és Bisztró – Mád

Gusteau Kulináris Élményműhely – Mád
Dűlő Étterem – Miskolc
Étel-fa Ételrendelés – Miskolc
Végállomás Bistorant – Miskolc
Aranyhordó Panzió, Étterem, Pizzéria – Pere
Anyukám Mondta - Encs
Avalon Ristorante – Miskolc
Vendéglő a pisztrángoshoz – Lillafüred
Skinny juice – Miskolc
A termékek szállítását egy kisbusz segíti az éttermek számára, mely a BioSzentandrás Nonprofit Kft. tulajdona egy pályázatnak köszönhetően.

Vannak esetleg magánszemélyek is a vásárlók között?

Az eseti vásárlások aránya már 10 % alatti, a kialakult „direkt értékesítéses" rendszer pedig90% körüli. A magánszemélyek vásárlásai főleg a térségen belüliektől származik,
Miskolcról és környéki településekről kerül ki a vásárlók zöme. A látogatók, vendégek, táborozók, helyi rendezvények kiszolgálása is a helyi termékekből történik. Nagy érdeklődés mutatkozik a kisiskolások, középiskolások körében, ezért a szálláshelyek jövőbeli fejlesztése kiemelt fontosságú cél számunkra.
A helyi vásárlók esetleg részesülnek valamilyen kedvezményben vásárláskor?
A helyi vásárlók pedig 50%-os engedménnyel juthatnak a termékekhez.

Milyen eddig elért eredményei vannak a gazdaságnak?

Közvetett eredményként említhetjük, hogy a falukép látványos átalakuláson ment keresztül.A magánházaknál lévő kertek is megművelésre kerültek és az udvarok tisztántartásával szembesülünk. Az erősödő faluközösség mellett a szűkebb társadalmi hálózatok kapcsolatrendszerében is bővülés következett be, vagyis a közvetlen résztvevők egyéni tudása és kapcsolatköre gazdagodott.
A program ismertsége növekedett, így rengeteg külső kapcsolatunk alakult ki, amelynek legfőbb eredménye az, hogy ez a hátrányos helyzetű falu helyi társadalma bekapcsolódott az ökológiai gazdálkodók népes hálózatába.
Ezzel kéz a kézben jár az egészséges életmód térnyerése a településen és környékén. Tevékenységünkkel sikerült elültetnünk az egészségtudatosság magját a lakosok gondolkodásmódjában.

Szerintem BioSzentandrás sikere a tudatosan tervezett munka, és a közösségfejlesztésre organikusan építkező rendszer természetes velejárója.
Az innovatív marketing lehetőségek kihasználásával valódi, profitot termelő üzletté alakítottuk át a társadalmi vállalkozást. A projektnek köszönhetően a társadalmi vállalkozáskapcsolatba lépett kereskedelmi partnerekkel, akik az üzleti világ képviselői. A résztvevő helybéli lakosok kialakítottak maguknak egy sajátos munkakultúrát, mezőgazdasági tapasztalatokat, tudást szereztek.
A példaértékű kezdeményezésnek nem csak gazdasági hozadékai vannak. A BioSzentandrás rendszere és életútja hitet is ad a falunak. Ma már komoly identitásképző abiogazdálkodás a faluban, a lakosság egyre összetartóbb és a programban nem résztvevők körében is egyre jobban elterjed az otthoni kertészkedés.
BioSzentandrást mintaértékűnek tartják mind a térség, mind az egész ország területén. Ezzel párhuzamosan pozitívan változott a lakosok helyi identitása, munkakultúrája, önbecsülése,
ami hatalmas lépést jelent a hosszú távú, strukturális fejlődés irányába egy ilyen hátrányos helyzetű településen. Mindezek mellett a projekt az eladott termékeken keresztül a közeli városokban élő családok életére is pozitívan hat.
Mára értékesítési gondjaink nincsenek, a mennyiség folyamatos emelése a cél, de ehhez elengedhetetlen lenne további minőségi munkaerő megléte, az infrastrukturális korszerűsítés, és a szolgáltatások feltételrendszerének megteremtése.
Az ökológiai termék bevezetése első körben nagyon nehéznek bizonyult, de sikerült felülkerekednünk az akadályokon, s további cél a termék minél szélesebb körű elterjesztése. Eleinte valódi gazdasági hozadékunk nem volt. A program demográfiai hatása ezen típusú kezdeményezéseknél általában 5-10 év „késéssel” követi a megvalósítást.
A programnak köszönhetően megszépült a falu, a lakosság egyre jobban odafigyel a környezetére. Szerintem a vezetés felelőssége pedig, hogy pozitív visszajelzést adjon és annak próbálja a presztízsét megteremteni, ami egészséges és szép, ami építeni képes az egyént és a közösséget.

Vannak esetleg külső támogatói a programnak?

Az elmúlt 6-7 évben a „BioSzentandrás-család” kiszélesedett és számos bank, gasztrovilág, művészvilág és külföldi szervezetek találhatóak a támogatók körében. Mivel támogatókká váltak ajánlják a települést, kapcsolati háló alakul ki, megkeresésekre kerül sor.

Mik a jövőbeli célok BioSzentandrás tekintetében?

A szolgáltatások megerősítésére, az ökoturisztika megerősítésére szeretnénk helyezni a hangsúlyt a továbbiakban. Ennek a tervnek a megvalósítására pályázati forrásokból kerülhetne sor. A turisztikához elengedhetetlen a komfortos szálláshelyek biztosítása is. Jelenleg 8-10 fő számára tudunk szállást biztosítani, de lenne igény egy komplexebb funkciókkal rendelkező, nagyobb kapacitású, autentikus szálláshelyre is. Ebben az évben elnyertünk egy pályázatot ezzel kapcsolatban, ez majd jövő évtől lesz aktuális. Szeretnénk ökotáborozás lehetőségét is megteremteni a faluban.

A jövőre vonatkozó tervek között szerepel még: 8-10 fő stabil piaci alapú foglakoztatásának megteremtése, valamint az országos hálózatosodás.

Milyen hatással volt a COID-19?

Ott a túlélésért harcoltunk. Az az év nem a marketing felfuttatásáról szólt. Noha most, ha valamire van anyagi mozgásterünk, az a marketing. Tehát épp egy marketing pályázat fut, amiből költhetnénk marketing eszközökre, csak azért fogtuk tudatosan most visszábbmagunkat, mert azt nem szeretnénk, hogy fújunk egy nagyobb lufit, mint amilyen tartalmattud a rendszer. Azt érezzük, hogy most a belső megerősítést kell nagyon intenzívenelvégeznünk.

Honnan jött a név?

Viszonylag gyors kipattanás volt, ez egy saját gyerek, a BioSzentandrás név. Fontos volt, hogy jelenjen meg benne a település kötöttség és a gazdálkodási irány.

Ehhez arculatot kellett tervezni, aminek volt egy kezdetleges kreatív formája. Marketing építésnél menet közben nagyon komoly szakembereket szerveztük be, hogy a brand, a logóés az arculat is megfelelő és minőségi legyen.

Sikerült elérni valami kiemelkedőt a programmal?

Igen több díjat is elnyertünk, amire nagyon büszkék vagyunk.

<u>Díjak:</u>

2013: Európai Territoria Innovációs Díj (Párizs). Erről azt kell tudni, hogy Bécs mellettmi nyertük el ezt a díjat.

2015: Döntős az Európai Beruházási Bank (EIB) társadalmi innovációk számára kiírt pályázatán :342 nemzetközi induló közül, egyedüli magyarként a legjobb 16 között voltunk.

2019: E.ON Energy Globe Magyarországi Díj átfogó nyertesei voltunk.

Interjú Üveges Gábor polgármester úrral 2022

Van-e Hernádszentandráson olyan közfoglalkoztatott, aki nem a BioSzentandrás program része?

A mezőgazdasági közmunkaprogramban résztvevők végeznek tevékenységet a „BioSzentandrás" kertészetének területén és a hagyományos művelés alatt lévő területen egyaránt.

Jelenleg a BioSzentandrás Nonporofit Kft. (100%-os önkormányzati tulajdonban lévő Kft.) viszi a közfoglalkoztatási programokat a településen 2022-től.

Jelenleg két program fut.

Melyek a fent említett programok?

Az első, mezőgazdasági program. Illetve van egy településkarbantartási program is.

Mit lehet tudni a mezőgazdasági programról?

Mint ahogyan említettem a településen 2022-től a közfoglalkoztatási programokat a BioSzentandrás Nonprofit Kft. pályázza és valósítja meg. A döntést akként hozta meg a testület, hogy a már megkezdett programokat is folytatni kell. A BioSzentandrás Nonprofit Kft. 11 éves tevékenysége során több esetben bizonyította azt, hogy hatékony munkát tud végezni a mezőgazdaság területén is. Az értékteremtő programok tevékenysége az önfenntartás felé mutat, a megtermelt javak felhasználhatók a közétkeztetésben, a termelés támogatása, fejlesztések elősegíti a településen működő szociális szövetkezet működését is, mely a helyi lakosok nyílt munkaerőpiacra történő kivezetésének egyik megoldása lehet.

Hány személy dolgozik a mezőgazdasági programban?

2 fő munkavezető, illetve 32 fő segédmunkás. Akiknek fizetése 110.000 Ft/fő/hó illetve 100.000 Ft/fő/hó.

Említene néhány szót a településkarbantartási programról is?

A településkarbantartás feladatát a BioSzentandrás Nonprofit Kft. látja el. Fő feladata a közterületek tisztán tartása és karbantartása. Célunk, hogy a programban munkához jutott emberek elősegítsék a település arculatának javítását.

Rendezetté, gondozottá váljanak az út melletti zöld területek. A tisztaság érdekében folyamatosan hulladékmentesítést (a település egészén és a település határában összesen kb. 3

ha) zöld hulladékok összeszedését (4,5 ha), a kaszálandó területek kaszálását kívánjuk biztosítani.
A Kis-Hernád holtág környékének és a körgát folyamatos karbantartásával megóvjuk a települést az esetleges árvíztől. A település közintézményeinek kerítéseleme kerül festésre a program során.
Minden ami épület, a közösségi épület (régi iskola épülete), a Szociális intézmény és az önkormányzati székhely épülete esetében a kerítés festése és karbantartása, a hiányzó elemek pótlására is sor kerül.
1 fő munkavégző: 110.000 Ft/fő/hó
5 fő segédmunkás: 100.000 Ft/fő/hó

Népességszámra vonatkozó friss adatokat tudna mondani?
Lakosságszám 2021-ben 430 fő volt, ebből 205 férfi és 225 fő nő.
A munkaképes korú lakosság száma a legutóbbi adat szerint 233 fő, de ez egy éven belül többször változik.

Néhány évre visszamenőleg hogyan alakult a közfoglalkoztatottak száma?
2021: 38 fő
2020: 38 fő
2019: 44 fő
2018: 50 fő
2017: 57 fő
2016: 77 fő
2015: 113 fő

Mi jellemző a munkanélküliekre? (iskolai végzettség, nem, kor)
Nincs releváns adat, folyamatos mozgásban van, általában a 8 általános iskolai osztálynál nincs magasabb végzettség a körükben (maximum egy-egy tanfolyami képesítéssel egészül ki), a ténylegesen bevont közfoglalkoztatottakon felül általában 8-10 fő van nevesítve álláskeresőként (ők általában problémás esetek, sokszor ténylegesen máshol élnek, vagy bejelentés nélkül dolgoznak)